

BERICHTGEVING EN COMMENTAAR OVER KERNEWAPENGERELATEERDE ZAKEN IN DE NEDERLANDSE MEDIA

I. BERICHTGEVING

15 september – 7 oktober 2004

LANDELIJKE DAGBLADEN

Trouw

Verrijking uranium door Iran wekt wantrouwen

redactie buitenland – 15 september 2004

Iran is weer begonnen met de verrijking van uranium, ondanks afspraken met het internationaal atoomagentschap IAEA dat voorlopig niet te doen.

Teheran zegt dat het uranium wil verrijken als grondstof voor kerncentrales, maar de zorg is dat met de methode uranium ook zo sterk kan worden verrijkt dat het bruikbaar is voor kernwapens. Het wantrouwen van de wereld is gewekt omdat sporen van hoogverrijkt uranium zijn aangetroffen op twee locaties, eien waarvan Iran het bestaan jarenlang angstvallig verzwegen heeft. Dat spul is met de machines uit Pakistan meegebracht, beweert Teheran.

De onthulling dat in Natanz een verrijkingsfabriek wordt gebouwd bracht de zaak vorig jaar aan het rollen. Het lijstje met locaties van het doorgaans goed geïnformeerde Global Security noemt inmiddels nog tal van locaties die de indruk versterken dat Iran op z'n best bezig is zijn kennis van kerntechnologie uit te breiden. Bijvoorbeeld de fabriek bij Lasjkar Abad voor lasergestuurde uraniumverrijking, de uranium-conversie faciliteit in het Kerntechnologie Centrum in Isfahan, en de afvalfaciliteiten in Arak en Kom.

Wantrouwen wekt ook het terrein van het Lavizan Sjian Onderzoekscentrum in Teheran, dat geheel ontmanteld en schoongemaakt blijkt te zijn. De IAEA heeft monsters genomen, maar de schoonmaak was vermoedelijk zeer rigoureuus. Iran werkt al jaren aan de bouw van een kerncentrale in Boesjer, en heeft zwaar-waterfabrieken in Arak en Isfahan. Als zwaar water wordt toegepast bij de productie van kernenergie, voldoet 'onverrijkt' uranium. Dus waarom nog uranium verrijken als het niet voor kernwapens is, vragen wantrouwende geesten zich af.

Volkskrant

Pakistan belemmert nucleaire export

Reuters – 15 september 2004

ISLAMABAD - Het Pakistaanse parlement heeft een wet aangenomen waardoor de export van nucleaire en biologische wapens en technologie wordt bemoeilijkt. 'Pakistan respecteert zijn internationale verplichtingen als nucleaire mogendheid', zei minister van Buitenlandse Zaken Bakhtiar. De wet komt nog deze week in de Senaat, die hem naar verwachting ook zal goedkeuren.

Volkskrant

Atoombureau tast in duister over opzet Iran

AP, AFP, Reuters – 15 september 2004

Het is onduidelijk of Iran aan een geheim nucleair programma werkt. Er is geen 'duidelijk bewijs' dat het daaraan werkt, zoals de Verenigde Staten beweren, maar ook niet voor het tegendeel. Dat verklaarde Mohamed ElBaradei, hoofd van het Internationaal Atoomagentschap (IAEA), dinsdag in Wenen.

Het Atoomagentschap is deze week in Wenen bijeen. Op de agenda staat een ontwerp-resolutie van Frankrijk, Groot-Brittannië en Duitsland waarin het IAEA wordt opgeroepen eind oktober een oordeel over Irans nucleaire activiteiten te vellen. Volgens El-Baradei is het echter niet zeker dat het IAEA-onderzoek naar Irans nucleaire activiteiten dan al klaar is.

Als Iran, zoals de Amerikanen verwachten, in gebreke blijft, willen de VS de Veiligheidsraad inschakelen en economische sancties instellen. Washington heeft laten doorschemeren dat er mogelijk geweld zal worden gebruikt als Iran vasthoudt aan een nucleair programma dat het in staat stelt atoomwapens te maken.

In de resolutie staat onder meer dat Iran onmiddellijk onbeperkte toegang moet verlenen aan inspecteurs. Ook moet Iran alle informatie verschaffen waarom het IAEA vraagt tijdens zijn onderzoek naar de geheime Iraanse nucleaire activiteiten, die twee jaar geleden aan het licht kwamen. De VS willen een scherpere resolutie, om direct de Veiligheidsraad te kunnen inschakelen. De drie Europese indieners vinden vooralsnog een valbijdatum van 31 oktober voldoende.

Iran heeft laten weten dat het zijn geduld verliest met de VNinspecties. Eind vorig jaar zijn Berlijn, Londen en Parijs met Iran overeengekomen dat het zijn verrijkingsprogramma zou opschorten, maar Iran wil er binnenkort weer mee beginnen. De Iraanse delegatieleider Hossein Moussavi zei in Wenen dat het opschorten een vrijwillig gebaar was, maar 'slechts voor een korte periode'. Het verrijken van uranium is de basis voor het maken van atoomwapens.

Volkskrant

Ayatollah sust: islam verbiedt kernbom

Henk Müller – 15 september 2004

Als Iran echt aan kernwapens werkt, wat staat de wereld dan te doen? Oorlog voeren, zoals de VS in Irak hebben gedaan? Zover willen de Europese landen nog niet gaan.

De wereld hoeft zich geen zorgen te maken dat Iran atoomwapens zal inzetten. De islam verbiedt dat. De geruststellende mededeling kwam deze week van het Iraanse ministerie van Buitenlandse Zaken.

Volgens het ministerie heeft de hoogste geestelijke en politieke leider, van Iran, ayatollah Khamenei, een fatwa (religieus decreet) met deze strekking opgesteld. De mededeling was bedoeld voor het Internationaal Atoomagentschap (IAEA), dat zich deze week opnieuw buigt over het nucleaire programma van Iran.

Het is de vraag of dit bericht indruk heeft gemaakt, al was het maar omdat de fatwa nog niet openbaar is gemaakt. Het decreet schijnt niet te reppen over een defensief gebruik van atoomwapens en is kennelijk ook niet tegen atoomwapens op zich.

Opmerkelijk, want het atoomprogramma van Iran zou een louter vreedzaam doel dienen: de energievoorziening in een overigens olie-en gasrijk land. Vanwaar dan toch een fatwa?

Voorafgaand aan de IAEA-bijeenkomst heeft een druk diplomatiek verkeer plaatsgevonden om Iran tot 'vertrouwenwekkende' stappen te bewegen. De Verenigde Staten eisten gisteren dat de IAEA een strenge resolutie opstelt zodat Iran, als het niet aan de eisen voldoet, in de Veiligheidsraad ter verantwoording kan worden geroepen.

Frankrijk, Groot-Brittannië en Duitsland willen Iran liever overhalen uit eigen beweging te voorkomen dat de Veiligheidsraad wordt ingeschakeld. Vorige week vond daarom overleg plaats over een mildere resolutie, waarin ook Iran zich zou kunnen vinden.

Als het aan Europa ligt krijgt Iran tot november de tijd om onduidelijkheden over zijn atoomprogramma op te helderen. Doet het dat niet, dan voorziet de voorgestelde resolutie niet in een automatische doorverwijzing naar de Veiligheidsraad. De deadline zegt volgens de Europeanen genoeg.

De VS willen verder gaan. Ze zijn ervan overtuigd dat Teheran aan een nucleair wapenprogramma werkt. Volgens het snelste scenario zou Iran al volgend jaar het hele proces om atoomwapens te fabriceren kunnen beheersen.

Voor de regering-Bush was de angst dat Saddam Hussein massavernietigingswapens in handen zou krijgen een van de voornaamste redenen Irak binnen te vallen. Het idee dat de Iraanse ayatollahs straks atoomwapens kunnen inzetten, is voor de VS al even onacceptabel. De Amerikaanse onderminister van Buitenlandse Zaken voor Wapenbeheersing, John Bolton, hield Iran maandag het voorbeeld van Libië voor, dat zijn programma voor massavernietigingswapens heeft opgegeven. Mocht Teheran het voorbeeld van Kadhafi niet volgen, dan liggen economische sancties in het verschiet. Veel vertrouwen in Iran bleek Bolton niet te hebben. Iran heeft de afgelopen vijf bijeenkomsten van het IAEA niet benut om daadwerkelijke stappen te zetten, zei hij.

President Bush is voorstander van een diplomatieke oplossing, zei Bolton. Maar hij liet doorschemeren dat de VS zo nodig geweld zullen gebruiken om te voorkomen dat Iran met succes atoomwapens ontwikkelt.

Gisteren lieten de VS het Atoomagentschap weten dat de Veiligheidsraad zich over de kwestie moet buigen. 'De president wil dat Iran verantwoording aflegt voor de raad, dat is het standpunt', aldus een diplomaat.

Maar ook Europa begint zijn geduld te verliezen met Iran, dat vorige week moest toegeven wat een IAEA-rapport aan het licht bracht: het is van plan meer dan veertig ton ruwe uranium om te zetten in uraniumhexafluo-

ride, de grondstof die wordt gebruikt bij de verrijking van uranium door middel van centrifugering. Dat kan voor de productie van kernwapens worden gebruikt.

Teheran is volgens het Non-Proliferatieverdrag, dat de verspreiding van kernwapens moet voorkomen, niet verplicht hiervan af te zien. Maar als gebaar van goede wil wordt het afzien van stappen om uranium te verrijken zeer op prijs gesteld. Sinds oktober proberen Parijs, Londen en Berlijn Iran daartoe te bewegen - in ruil voor niet-nucleaire technologie. Teheran zegde dit toe, maar schortte het programma niet helemaal op.

Maandag zei Teheran dat het verrijgingsprogramma gewoon doorgaat, omdat het genoeg heeft van VN-inspecties. Maar dat is juist wat Europa voorstelt in de resolutie die het IAEA nu behandelt: directe en onbeperkte toegang voor de inspecteurs.

IAEA-directeur Mohamed El-Baradei heeft daar steeds voor gepleit, in Irans eigen belang. Maar Iran vindt dat het genoeg goede wil heeft getoond. ElBaradei waarschuwde gisteren dat het niet zeker is dat Irans nucleaire programma uitsluitend vreedzaam is. Hij vatte twee jaar moeizame inspecties van zijn organisatie zo samen: 'Of ik in de positie ben te zeggen dat alles vreedzaam is? Op dit moment duidelijk niet.'

Bolton noemde het idee dat Iran kernwapens heeft 'een nachtmerrie'. Sommige Israëliëse militairen spreken al openlijk van de noodzaak van 'preventief ingrijpen' voordat Iran de 'Grote Satan' (de VS) en de 'Kleine Satan' (Israël) kan bedreigen, of kernwapens aan terreurbewegingen als Hezbollah kan leveren.

Ook in Europa groeit de bezorgdheid. Volgens Joschka Fischer, de Duitse minister van Buitenlandse Zaken, bestaat het risico dat Iran een grote fout maakt. 'Ik hoop dat ze dat begrijpen', zei hij. 'Zo niet, dan komen we in een hoogst ernstige situatie terecht.'

NRC Handelsblad

Duurzaam wantrouwen jegens Iran

door Karel Knip – 16 september 2004

Het IAEA buigt zich weer over de Iraanse nucleaire plannen. Het ziet ernaar uit dat er opnieuw een ultimatum aan Teheran zal worden gesteld. Het Internationale Atoomenergie Agentschap (IAEA) maakt zich op Iran een laatste kans geven plechtig te verklaren af te zien van uraniumverrijking.

Waarschijnlijk wordt een termijn van enige weken genoemd waarbinnen Iran met deze toezegging moet komen. Weigert Iran dan kan het IAEA de kwestie voorleggen aan de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. Dat is volgens het persbureau AP de strekking van twee ontwerp-resoluties die door de Amerikanen en Europeanen in de IAEA-beheersraad zijn opgesteld. Volgens AP verschillen de resoluties vooral in de toon waarmee met een gang naar de Veiligheidsraad wordt bedreigd. De Amerikanen willen Iran al een jaar voor de Veiligheidsraad brengen, Europa ziet meer in dialoog. Het IAEA vergadert sinds maandag over Iran maar schortte de besprekingen gisteren op voor onderhands overleg.

Onduidelijk is of van Iran wordt verlangd dat het voorgoed afziet van uraniumverrijking. In een overeenkomst die oktober 2003 met Frankrijk, Duitsland en Groot-Brittannië erd gesloten verklaarde Iran de verrijking van uranium te zullen opschorten ('suspend'). Hoe lang werd in het midden gelaten. AP hanteert nu de term 'freeze'.

Formeel vergadert de 35-koppige beheersraad van het IAEA deze week over het zesde rapport dat IAEA-inspecteurs over hun controlewerk in Iran hebben opgesteld. Dit rapport, dat op 1 september uitkwam, sprak in welwillende termen over de opstelling van Iran. De IAEA-inspecteurs werden de laatste maanden overal toegelaten, zij het soms met enige vertraging.

Ze hebben tot dusver geen aanwijzing gevonden dat Iran aan een kernwapen werkt. Integendeel, voor tekenen die daarop wezen was inmiddels een 'plausibele' verklaring gevonden.

Tussen de regels maakte het rapport bekend dat Iran 37 ton gezuiverd uranium-erts (yellow cake) wilde omzetten in uranium-hexafluoride. Dat is de voeding voor gascentrifuges waarmee uranium wordt verrijkt. De Amerikanen zien dit als een bewijs van Irans kwade trouw.

Wantrouwen jegens Irans nucleaire bedoelingen bestaat er sinds augustus 2002. Voordien gold het land als een betrouwbaar lid van het verdrag tegen verspreiding van kernwapens (NPV), waarbij het zich in 1968 aansloot. Iran bezat een Amerikaanse researchreactor die onder IAEA-controle stond en bij Bushehr werkten sinds 1995 Russen aan de voltooiing van een kerncentrale waarmee het Duitse KWU was begonnen. De Russen wilden ook gascentrifuges voor uraniumverrijking leveren maar zagen daar onder Amerikaanse druk vanaf. De splijtstof voor Bushehr zal kant-en-klaar door Rusland geleverd worden.

In augustus 2002 onthulde een Iraanse gewapende oppositiegroep dat Iran een groot, geheim nucleair programma had voor de ontwikkeling van een kernwapen. Na aanvankelijke ontkenning en halfhartige bevestiging er-

kende Iran in februari 2003, toen IAEA-chef ElBaradei in Teheran was, dat er gewerkt werd aan de bouw van gascentrifuges (bij Natanz) en aan een fabriek voor zwaar water (bij Arak). Maar het was een civiel project, aldus Teheran. En omdat er nog niet uranium was verwerkt was er geen sprake van een schending van het NPV. Maar IAEA-inspecteurs die nadien Iran bezochten verzamelden veel ongunstige aanwijzingen, ook over importen van uranium uit het buitenland.

Vooraf het nut van de zwaarwaterfabriek bleef onduidelijk. In mei 2003 gaf Iran daarvoor opeens een verklaring: het land wilde een tweede onderzoeksreactor (de IR-40) bouwen en die zou zwaarwater als koelmiddel gebruiken. Zwaarwaterreactoren werken op onverrijkt uranium.

De verdenkingen tegen Iran werden zo sterk dat de IAEA-beheersraad half september vorig jaar besloot Iran nog uiterlijk zes weken (tot 1 november) de tijd te geven om met volledige opening van zaken te komen. Tien dagen voor het verstrijken van de tijdlimiet kwam Iran met een uitputtende beschrijving van de bestaande en geplande activiteiten. Maar men hield staande dat het een civiel programma was. Er werd niet gewerkt aan een kernbom.

In de positieve sfeer die korte tijd heerste beloofde Iran, in ruil voor technologische steun, Frankrijk, Duitsland en Groot-Brittannië dat de verrijking van uranium zou worden 'opgeschort'. Later is dat ook aan het IAEA toegezegd. Op 18 december 2003 tekende Iran bovendien het Additionele Protocol, dat IAEA-inspecteurs meer bevoegdheden geeft dan voorheen.

In de loop van 2004 is de sfeer weer verslechterd. Er bleven belangrijke onopgeloste problemen: het ontwerp voor de zwaarwater-reactor leek niet op een onderzoeksreactor maar eerder op een reactor voor plutoniumproductie.

In de omgeving van sommige gascentrifuges werden sporen gevonden van uranium dat verder was verrijkt dan gangbaar in een civiel programma. En opeens doken blauwdrukken, en later zelfs onderdelen, op van centrifuges die veel geavanceerder waren dan de ouderwetse P-1 centrifuges die in de oktoberverklaring waren genoemd. Het werd duidelijk dat deze door de kring rond de Pakistaanse atoomgeleerde A.Q. Khan geleverd waren. Khan had ook geleverd aan Libië en dat had er een militair programma mee ingericht.

Niet duidelijk is hoe het IAEA Iran kan verbieden uranium te verrijken. Ook is het belang van het verbod niet helemaal helder. Als Iran NPV-lid blijft en bovendien het Additionele Protocol ratificeert (dat is nog niet gebeurd) is misbruik snel opgespoord. Wel is er het risico dat Iran de productie van uranium en plutonium geheel op orde brengt en dan alsnog het NPV - ongestraft - verlaat.

Volkscrant

VS: Iran test weer, maar IAEA zwijgt

AP – 17 september 2004

De Verenigde Staten verdenken Iran ervan explosieven te testen die tevens voor nucleaire wapens kunnen worden gebruikt. En daarover zou de VN-atoomwaakhond IAEA bovendien zwijgen. Een Amerikaanse vertegenwoordiger bij de IAEA in Wenen sprak van een 'ernstige omissie' van directeur-generaal Mohamed El Baradei.

De proeven spelen zich volgens de VS af op het Parchin complex, ten zuidoosten van Teheran. Amerikaanse en Europese onderhandelaars bij het IAEA willen Iran berispen, omdat het land zich tegen de afspraken in bezighoudt met het verrijken van uranium.

De onderhandelaars willen dat Teheran de vermoedens ontzenuwd als dat Iran bezig is met de ontwikkeling van atoomwapens. De VS willen, met Europese steun, de kwestie-Iran voor de VN-Veiligheidsraad brengen als Iran niet stopt met het verrijken van uranium.

Trouw

WAT bewijzen satellietfoto's over Iran?

redactie buitenland - 17 september 2004

Opnieuw brengen satellietfoto's Iran in verlegenheid. Waren het in 2002 foto's van onbekende lokaties waar Iran uranium wilde gaan verrijken die de aandacht trokken, nu is een bestaand militair complex het onderwerp. De timing is opvallend: Iran is opnieuw in de slag met het Internationaal Atoomagentschap IAEA omdat het land geen volledige openheid geeft over zijn kernprogramma. De VS zeggen dat Teheran een kernbom ontwikkelt en dringen aan op sancties, Europese landen willen Iran nog tot november geven om de ontbrekende informatie te leveren.

En die moet dan ook de twijfel wegnemen over het Parchin complex. Het wordt gebruikt voor onderzoek, ontwikkeling en productie van munitie, raketten en explosieven, maar zeven satellietfoto's lijken te suggereren dat

er ook kernwapens worden ontwikkeld en getest. De IAEA kent het, en heeft de Iraniërs vergeefs gevraagd het te mogen inspecteren.

De foto's zijn vrijgegeven door een Amerikaanse denktank, het Instituut voor Wetenschap en Internationale Veiligheid, compleet met een analyse van wat er wellicht te zien is. De Amerikaanse specialisten wijzen op een geïsoleerd, apart beveiligd onderdeel van het enorme complex in de bergen op 30 kilometer afstand van Teheran. Volgens hen kunnen de faciliteiten voor het testen van hoog explosief materiaal ook voor proeven met kernwapens worden gebruikt, en ze zien daarvoor een bevestiging in de aanwezigheid van een bunker van waaruit de tests kunnen worden waargenomen. Bouwwerkzaamheden tegen een heuvel, op een veilige kilometer afstand van de hoofdgebouwen, zouden kunnen wijzen op de aanleg van tunnel voor ondergrondse kernproeven.

Trouw

Bush en Kerry over Kyoto, stamcel en kernwapen

17 september 2004

AMSTERDAM - De Amerikaanse rivalen Bush en Kerry bestrijden elkaar in de verkiezingscampagne voornamelijk op binnenlandse thema's en economie. Wat denken ze eigenlijk over wetenschappelijke kwesties, vroegen de topbladen Science en Nature zich onafhankelijk van elkaar af. Allebei legden ze president Bush en zijn uitdager Kerry wat vragen voor.

[...]

Nieuwe kernwapens

Bush laat zijn laboratoria de mogelijkheden van nieuwe, kleine kernwapens (mini-nukes) onderzoeken. De VS moeten flexibel op alle mogelijke dreigingen kunnen reageren, vindt hij. Kerry zou dit onderzoek meteen stoppen.

Raketafweer

De president heeft het oude Star Wars van zijn voorganger Reagan weer van stal gehaald en wil zo snel mogelijk een verdediging tegen ballistische raketten. Kerry wil dat ook wel, maar denkt dat de techniek daar op dit moment niet toe in staat is en onderzoek derhalve weggegooid geld. [...]

Volkskrant

Complete verwarring over explosie Noord-Korea

AP, AFP, Reuters – 18 september 2004

De verwarring over de explosie vorige week in Noord-Korea wordt almaar groter. Terwijl buitenlandse diplomaten donderdag door het bewind in Noord-Korea werden rondgeleid op de plek waar de ontploffing zich voerde, lieten Zuid-Koreaanse functionarissen weten dat de delegatie niet de locatie van de explosie had bezocht, maar een plek zo'n honderd kilometer daarvandaan.

De Zuid-Koreaanse staatssecretaris van Eenwording, Lee Bong-jo, maakte donderdag de onduidelijkheid compleet door te zeggen dat er nooit een ontploffing is geweest. De seismische gegevens wijzen niet op een explosie, zegt Lee.

De vreemde wolk die werd waargenomen is volgens de Zuid-Koreaanse staatssecretaris waarschijnlijk een meteorologisch verschijnsel geweest. 'We hebben geen informatie die er op wijst dat er een explosie was', aldus Lee.

Nadat vorige week donderdag seismische activiteit werd waargenomen en een vier kilometer hoge paddestoelwolk was gezien boven Noord-Korea, werd zelfs gevreesd dat het communistische regime een kernproef had gedaan. Zowel de VS als Zuid-Korea lieten weten dat dat zeer onwaarschijnlijk was.

Ook werd er gespeculeerd dat er sprake geweest kon zijn van een militair ongeluk of sabotage.

Noord-Korea verklaarde dat de explosie expres was veroorzaakt bij de bouw van een stuwdam, maar deze lezing werd door Zuid-Korea met argwaan ontvangen.

Om de scepsis weg te nemen nodigde Noord-Korea diplomaten uit onder meer Zweden en Groot-Brittannië uit om een kijkje te komen nemen op de plek waar de ontploffing zou zijn geweest. Volgens een Zweedse diplomaat was er op de plek waar ze zijn rondgeleid 'zeker geen kernexplosie geweest'.

Trouw

IAEA ziet geen nucleaire activiteit op locatie Iran

18 september 2004

WENEN - De nucleaire waakhond van de Verenigde Naties zegt dat er geen tekenen van nucleaire activiteiten zijn op een verdachte locatie in Iran, het Parchin militaire testterrein net buiten de hoofdstad Teheran. Dat zei gisteren directeur Mohammed el-Baradei van het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA). Amerikaanse functionarissen hebben eerder gezegd dat het atoomagentschap deze locatie moest onderzoeken. Maar El-Baradei zei over deze plaats: „Wij hebben geen enkele aanwijzing dat op deze plek nucleair gerelateerde zaken plaatsvinden". Iran ontkende donderdag dat dergelijke activiteiten in Parchin worden uitgevoerd.

Een hoge Amerikaanse functionaris zei eerder dat de Verenigde Staten bezorgd waren over proeven met zware explosieven in Parchin „die mogelijk worden genomen met het oogmerk om een kernwapen te ontwikkelen". Parchin ligt 30 kilometer ten zuid-oosten van Teheran. Er worden een reeks defensieprojecten uitgevoerd waaronder een met chemische explosieven. De Iraanse functionaris Hossein Mousavian zei in Wenen dat het IAEA niet een verzoek heeft ingediend om Parchin te bezoeken.

„Als dit gebeurt, zijn wij ten volste bereid onze medewerking te verlenen", zei hij. Diplomaten lieten eerder weten dat de Iraanse autoriteiten niet instemden met een bezoek van een IAEAdelegatie aan Parchin.

De Amerikaanse regering verdenkt de islamitische republiek ervan een kernwapen te willen ontwikkelen. Teheran ontkent dit in alle toonaarden en zegt het nucleaire programma slechts voor vreedzame doeleinden te gebruiken.

Trouw

Iran gaat toch door met verrijken uranium

20 september 2004

TEHERAN, WENEN - Iran verwerpt de eis van het internationaal atoomagentschap IAEA om zijn verrijkingprogramma voor uranium te bevriezen. Teheran dreigt onaangekondigde inspecties te weren, als de kwestie wordt doorgeschoven naar de VN-Veiligheidsraad.

De Iraniërs reageerden woedend op het nieuwe ultimatum van de IAEA dat 25 november afloopt. Ze hebben tot de IAEA-vergadering die dag de tijd om met de ontbrekende informatie te komen over het nucleaire programma.

De Verenigde Staten menen dat Iran bezig is met het ontwikkelen van kernwapens, en willen de Veiligheidsraad daarom om sancties vragen. Iran stelt dat het uranium wil verrijken om energie op te wekken. Maar er zijn aanwijzingen dat die verrijking veel sterker is dan nodig voor gebruik in kerncentrales.

IAEA-chef Mohamed el-Baradei wees erop dat Iran zijn nucleaire activiteiten twee decennia lang verborgen heeft gehouden. Het IAEA doet al twee jaar onderzoek, heeft nog geen bewijs kunnen vinden, maar sluit niets uit.

Volkscrant

Teheran botst hard met atoomagentschap

Reuters, AFP – 20 september 2004

Iran heeft zondag de eis van het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA) afgewezen dat het al zijn activiteiten op het gebied van uraniumverrijking moet staken. Mocht het IAEA besluiten de zaak voor te leggen aan de VN-Veiligheidsraad, dan overweegt Teheran voortaan geen toestemming meer te geven voor onaangekondigde inspecties van het IAEA. En mocht het zo ver komen dat de V-raad sancties afkondigt tegen Iran, dan dreigt het land het nonproliferatieverdrag van kernwapens op te zeggen, zoals Noord-Korea heeft gedaan.

Het atoomagentschap riep Iran zaterdag op opening van zaken te geven over zijn nucleaire programma en zijn activiteiten op het gebied van uraniumverrijking te staken.

Iraanse parlementsleden vroegen de regering zondag de eisen van het IAEA naast zich neer te leggen. Meer dan tweehonderd parlementsleden dreigden de ratificatie van het aanvullend protocol te blokkeren als het IAEA zijn 'illegale eisen' niet van tafel haalt.

Zij kregen de steun van het hoofd van de Iraanse nucleaire onderhandelingsdelegatie, Hassan Rohani. 'We zullen geen enkele verdere opschorting van onze uraniumverrijking dulden. Geen enkele internationaal orgaan kan Iran daartoe dwingen.'

Het hoofd van de IAEA, Mohamed ElBaradei verklaarde tegenover CNN er niet van overtuigd te zijn dat Iran een onmiddellijke dreiging vormt. Niettemin riep hij Teheran op alle activiteiten rond uraniumverrijking te sta-

ken totdat duidelijk is dat het Iraanse programma uitsluitend vredelievende bedoelingen heeft. 'Wat ik Iran vraag is te proberen vertrouwen te wekken en met mij samen te werken en ons toe te staan alle relevante onderwerpen te verifiëren.'

Telegraaf

Iran gaat door met verrijken van uranium

20 september 2004

Iran weigert te stoppen met het verrijken van uranium. Het land heeft een oproep daartoe van het Internationaal Atoomenergieagentschap (IAEA) van de hand gewezen.

Het IAEA had Iran tot 25 november de tijd gegeven om het omstreden nucleaire programma te stoppen. Gevreesd wordt dat Iran kernwapens wil fabriceren.

Algemeen Dagblad

Eis afgewezen van atoomagentschap

20 september 2004

Noord-Korea laat zijn nucleaire programma ongewijzigd en weigert nieuw internationaal overleg daarover tenzij de VS hun „vijandige" beleid ten aanzien van Pyongyang beëindigen. Volgens het Noord-Koreaanse persagentschap KCNA past Washington een „dubbele standaard" toe op het Koreaanse schiereiland, door ongeautoriseerde nucleaire experimenten in het zuiden wel toe te laten. Zuid-Korea heeft onlangs toegegeven in 2000 en in 1982 met kleine hoeveelheden uranium te hebben geëxperimenteerd.

NRC Handelsblad

Iran verwerpt nucleaire eisen resolutie IAEA

20 september 2004

Iran verwerpt de resolutie van het Internationale Atoomenergie Agentschap (IAEA) die oproept alle werk aan uraniumverrijking onmiddellijk op te schorten. Iran zal daarover niet via resoluties maar via politieke gesprekken onderhandelen. Dat heeft de Iraanse onderhandelaar bij het IAEA, Hassan Rohani, gisteren op een persconferentie in Teheran meegedeeld.

Rohani voegde eraan toe dat Iran de medewerking aan het Additionele Protocol kan staken als het land door de IAEA voor de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties wordt gedaagd. Het Additionele Protocol geeft IAEA-inspecteurs het recht om op willekeurige tijdstippen en plaatsen onderzoek te doen. Legt de Veiligheidsraad sancties op dan zou Iran het verdrag tegen verspreiding van kernwapens (NPV) kunnen verlaten.

Na een week vergaderen over de ontwikkelingen in Iran, dat door de VS van een geheim kernwapenprogramma wordt verdacht, nam de IAEA-beheersraad zaterdag resolutie GOV/2004/79 aan (op www.iaea.org). Daarin wordt „diepe teleurstelling" uitgesproken over Irans besluit terug te komen van de toezegging het werk aan verrijking op te schorten. De raad noemt herstel van deze stap noodzakelijk om het vertrouwen te vergroten. Ook wordt Iran opgeroepen het besluit om een zwaarwaterreactor te bouwen te „heroverwegen". (De onderhavige reactor zou geschikt zijn voor de productie van plutonium.) De resolutie besluit met de mededeling dat op de eerstvolgende vergadering van de beheersraad, eind november, zal worden besloten of „verdere stappen" nodig zijn.

De Amerikaanse IAEA-onderhandelaar Jackie Sanders noemde de resolutie een overwinning. De resolutie maakt volstrekt duidelijk dat Iran voor de Veiligheidsraad zal komen als het doorgaat met werk aan kernwapens, aldus Sanders. Van Europese zijde is de hoop uitgesproken dat Iran de geboden gelegenheid benut. IAEA-directeur ElBaradei noemde het Iraanse werk aan uraniumverrijking „geen onmiddellijk gevaar". Maar het gaat om de intentie, aldus ElBaradei. Iran heeft geen reden om zo'n grote haast te maken met het verrijken van uranium. ElBaradei gaf toe dat er geen wettelijke middelen zijn om Iran het verrijken van uranium te verbieden.

Het gaat om een vrijwillige vertrouwenwekkende maatregel. Opmerkelijk is dat de resolutie die door Duitsland, Frankrijk en Groot-Brittannië is ingediend veel milder is uitgevallen dan werd verwacht. De resolutie noemt geen tijdslimiet of heldere sancties als Iran in gebreke zou blijven. Vorig jaar november werd Iran nog in een resolutie voorgehouden dat de IAEA-beheersraad bij gesignaleerde tekortkomingen „onmiddellijk" zou bijeenkomen om „alle hem ten dienste staande opties" in overweging te nemen. Dat was een onverhulde dreiging met een gang naar de Veiligheidsraad.

NRC Handelsblad

Persstemmen over kernwapens – New York Times

20 september 2004

De generatie van de Koude Oorlog groeide op en maakte zich zorgen om de bom, de Russen en de Derde Wereldoorlog. De huidige nucleaire nachtmerries zijn gevarieerder, maar niet minder beangstigend. De lijst van staten met nucleaire wapens groeit alarmerend en het nucleaire terrorisme is een beangstigende bedreiging. Rusland heeft enorme, slecht bewaakte voorraden met nucleaire splijtstof en er bestaat een [...] toenemende kans dat zijn desintegrerende alarmsystemen per ongeluk een lancering zullen veroorzaken. President George W. Bush zegt vaak dat hij de nucleaire wapenprogramma's van Noord-Korea en Iran wil tegenhouden, maar hij moet nog altijd een aantal uitvoerbare plannen hiervoor ontwikkelen. In februari heeft hij terecht opgeroepen tot striktere controle op de productie van splijtstof wat door verschillende landen wordt gebruikt om delen van een bom te produceren. [...]

De nucleaire programma's van Noord-Korea en Iran staan bovenaan de Amerikaanse agenda. Maar het is onoprecht om te ontkennen dat 95 procent van het nucleaire arsenaal in handen is van Rusland en de VS. [...]

In het Midden-Oosten, het subcontinent van India en het Koreaanse schiereiland, is de mogelijkheid dat een conventioneel conflict uitmondt in een nucleaire oorlog een reële optie. De gestage spreiding van deze wapens verhoogt ook het risico dat nucleair materiaal via de achterdeur wordt verkocht, zoals de wereldwijde 'wapenbaazaar', die werd bestierd door Abdul Qadeer Khan van Pakistan, al heeft aangetoond. [...]

Noord-Korea en Iran hebben ongetwijfeld van de Irak-kwestie geleerd dat een nucleair arsenaal de beste beveiliging is tegen een preventieve aanval. [...]

Op dit moment wil Bush dat de VN-Veiligheidsraad Iran sancties oplegt. Maar veel leden, waaronder een aantal grotere Europese bondgenoten, staan hier niet achter. Ten aanzien van Noord-Korea heeft de Amerikaanse regering erop aangedrongen dat bij gesprekken met Noord-Korea ook Rusland, China, Japan en Zuid-Korea aanwezig zullen zijn. Dit heeft nog nergens toe geleid, mede omdat Washington tot de zomer heeft gewacht met het voorleggen van een eerste serieus voorstel. Terwijl deze gesprekken stil zijn komen te liggen, heeft Noord-Korea alle tijd om zijn plutonium te verwerken in een aantal nucleaire bommen. [...]

Er is nog maar weinig tijd om [Iran en Noord-Korea] ervan te weerhouden om het nucleaire pad te betreden. Noord-Korea heeft mogelijk al plannen voor het testen ontwikkeld. Iran zal binnenkort alle technologie en ruwe materialen in huis hebben om hiertoe over te gaan. Nog steeds moet de internationale gemeenschap iedere mogelijkheid onderzoeken om beide landen duidelijk te maken dat het niet in hun belang is om nucleaire wapens te ontwikkelen. In ruil voor het ontmantelen van hun nucleaire programma's, moeten Washington en andere regeringen zich bereid tonen om substantiële economische, diplomatieke en concessies op het gebied van de veiligheid te doen. Als dat geen resultaten oplevert, moet de internationale druk substantieel worden opgevoerd. Het is geen optie als deze impasse nog een aantal maanden voortduurt terwijl de productie van splijtstof doorgaat. [...]

Iedereen met nucleaire ambities heeft nu geleerd de beginfase van een kernwapenprogramma te verhullen als onderdeel van een programma voor civiele kernenergie een truc die Iran onlangs gebruikte. Helaas was het non-proliferatieverdrag uitdrukkelijk bedoeld om dergelijke programma's aan te moedigen. Het verdrag moet dus worden aangescherpt. [...]

Hoewel de VS en Rusland duizenden kernkoppen hebben ontmanteld sinds het einde van de Koude Oorlog, zijn er nog tienduizenden geactiveerd, of opgeslagen in wapenopslagplaatsen waar ze snel in elkaar kunnen worden gezet. Het wapenbeheersingsakkoord dat Bush en president Poetin in 2002 hebben gesloten, bepaalt dat de meeste kernkoppen in 2012 ontmanteld moeten zijn, meer eerdere ontmantelingen zijn niet vereist [...].

Amerika heeft zijn materiaal veilig opgeslagen, maar Rusland niet. Bovendien gaan de Russische lancerings- en waarschuwingssystemen snel achteruit. Ze zouden kwetsbaar kunnen worden voor terroristen. [...]

Washington helpt Rusland zijn opslagfaciliteiten te verbeteren, maar zo langzaam dat nog jarenlang honderden tonnen verrijkt uranium en plutonium zullen rondzwerven. Iedere ton verrijkt uranium kan worden gebruikt om meer dan honderd kernbommen te maken. Met een ton plutonium kan je nog meer doen.

NRC Handelsblad

N-Korea: VS meten met twee maten

Reuters – 20 september 2004

Noord-Korea laat zijn nucleaire programma ongewijzigd en weigert nieuw internationaal overleg daarover tenzij de VS hun „vijandige" beleid ten aanzien van Pyongyang beëindigen. Volgens het Noord-Koreaanse persagent-

schap KCNA past Washington een „dubbele standaard" toe op het Koreaanse schiereiland, door ongeautoriseerde nucleaire experimenten in het zuiden weill toe te laten. Zuid-Korea heeft onlangs toegegeven in 2000 en in 1982 met kleine hoeveelheden uranium te hebben geëxperimenteerd.

ANP

Syrië maakt weg vrij voor handelsakkoord Europa

22 september 2004

NEW YORK (ANP) - Syrië zal niet meewerken aan de verspreiding van technologie voor het maken van kernwapens. Damascus heeft met deze toezegging de weg vrijgemaakt voor een handelsakkoord met de Europese Unie.

Dat maakte minister Bot (Buitenlandse Zaken) dinsdag in New York bekend. Hij is blij met het principe-akkoord tussen de onderhandelaars van Syrië en de EU. Het ondertekenen van een zogeheten non-proliferatieclausule was een ononderhandelbare voorwaarde om op handelsgebied met de Unie te kunnen samenwerken.

Bot was het die in april van dit jaar in de Syrische hoofdstad de Syrische regering duidelijk moest maken dat de EU een nieuwe koers was gaan varen en dat voortaan alle handelsakkoorden een non-proliferatieclausule bevatten. De overeenkomst moet overigens nog worden goedgekeurd door de algemene raad en vervolgens door alle 25 lidstaten worden geratificeerd.

Slechte aarde

Het nieuws dat dinsdag in de marge van de algemene vergadering van de Verenigde Naties in New York bekend werd gemaakt, viel in slechte aarde bij Israël. In een gesprek met Bot in zijn functie van voorzitter van de Europese Unie, liet de Israelische minister van Buitenlandse Zaken Shalom merken niet gecharmeerd te zijn van de voorgenomen handelsrelatie tussen de EU en Syrië.

„Israël ziet het liefst dat wij een buurland als Syrië dat de Hezbollah steunt en daarmee het terrorisme in Israël, volledig isoleren," aldus Bot. Maar de bewindsman vindt dat geen goed idee. „Dat je optreedt tegen landen die het met de regels niet zo nauw nemen is een ding. Maar als er geen dialoog meer mogelijk is, duw je dit soort landen in de richting van falende staten. En dan ben je nog veel verder van huis."

Telegraaf

Israël wapent zich tegen Iran

22 september 2004

Na de Amerikaanse presidentsverkiezingen zal Israël voor 319 miljoen dollar aan bommen bij Washington bestellen, waaronder 500 zogenaamde 'bunker-busters', zware bommen die bunkers tot op vijf meter diepte kunnen vernietigen.

Als mogelijke doelen voor dergelijke zware projectielen worden in de Israelische pers ingegraven nucleaire fabrieken in Iran genoemd. "Het is duidelijk dat we dergelijk zwaar materieel niet nodig hebben voor het Palestijnse front", aldus een bron bij het Israelische ministerie van Defensie.

In een reactie op de mogelijke aanschaf van zware bommen door Israël zei een zegsman van het Iraanse ministerie van Defensie "dat dit onderdeel kan uitmaken van de psychologische oorlogsvoering van de Amerikanen en Israël tegen ons".

Iran staat onder grote internationale druk om te stoppen met plannen tot het verrijken van uranium. Verrijkt uranium wordt gebruikt bij de fabricatie van atombommen. Met name Israël en de VS zijn ervan overtuigd dat Iran zo'n wapen ontwikkelt. Tot nu toe heeft Iran steeds alle internationale bezwaren weggewuifd.

In weerwil van de wens van het Internationale Atoomenergie Agentschap (IAEA) heeft Teheran nu zelfs gezegd dat het begonnen is met de voorbereidingen voor het op grote schaal verrijken van uranium.

Algemeen Dagblad

Nucleair schema gaat door

22 september 2004

Iran weigert zijn nucleaire programma te staken, aldus president Khatami die ontkent dat Iran kernwapens maakt. Het land wil nucleaire technologie verkrijgen voor vreedzame doeleinden, zelfs als dat ertoe leidt dat het internationale toezicht wordt gestaakt. Het Atoomenergie Agentschap wil dat Teheran stopt met het verrijken van uranium.

Algemeen Dagblad

'Slimme' bommen voor Israël

door Joop Meijers - 22 september 2004

Jeruzalem - Na de presidentsverkiezingen in november willen de Verenigde Staten 5000 'slimme bommen' aan Israël leveren. Een deel van de levering bestaat uit 500 zogeheten 'bunkerbusters', 1000 kilo wegende bommen waarmee onder meer Iraanse ondergrondse opslagplaatsen van nucleaire wapens kunnen worden opgeblazen. De wapens worden betaald uit de Amerikaanse militaire steun aan Israël van jaarlijks 1.8 miljard dollar. De slimme bommen kosten in totaal 319 miljoen dollar.

Al in juni maakte het Amerikaanse ministerie van Defensie bekend dat het Israël de wapens zou verkopen 'ter bevordering van de Amerikaanse strategische en tactische doelen in de regio'. Anonieme Israëlische veiligheidsfunctionarissen zeggen dat de bommen niet zijn bedoeld voor eventuele Israëlische acties tegen Iran of Syrië. Beide landen zijn formeel in oorlog met Israël. Een Iraanse regeringswoordvoerder zei dat de wapenlevering was bedoeld als een psychologische test aan het adres van Iran.

De 'slimme' bommen sturen na de lancering een signaal naar een satelliet die vervolgens de baan van de bom controleert en waar nodig bijstelt. Israël beschikt al over satelliet-gestuurde bommen. Met een één ton zware bunker-buster bombardeerde de Israëlische luchtmacht in 2002 het huis van de Palestijnse Hamas-leider Salah Shehadeh. Die werd gedood. Ook 15 burgers, onder wie kinderen, kwamen om. In 2003 lanceerde de luchtmacht opnieuw een -kleinere -bunker-buster, die echter zijn doel miste.

In Israël doen speculaties de ronde dat Israël en de VS een aanval plannen op Iraanse installaties voor de verrijking van uranium, als Iran de inspectie-eisen van de internationale gemeenschap naast zich neer blijft leggen. In 1981 bombardeerde Israël in Irak de Osirak-reactor, een kerncentrale die bedoeld zou zijn voor de productie van kernwapens. De Israëlische actie werd door veel landen scherp veroordeeld. Veel deskundigen menen dat de aanval de nekslag betekende voor het Iraakse kernwapenprogramma.

Trouw

Iran begint met proeven

22 september 2004

WENEN - Iran is begonnen met proeven in een installatie die materiaal voor nucleaire centrifuges zal produceren. De tests, waarbij 37 ton ruwe uranium wordt omgezet in uraniumgas, verlopen succesvol, aldus Teheran. Het materiaal dient na omzetting als brandstof voor nucleaire centrifuges waarmee uranium kan worden verrijkt. De hoeveelheid zou, indien verrijkt, voldoende zijn voor vijf atoomwapens, schat een expert. President Khatami zei vastbesloten te zijn het nucleaire programma door te zetten. Volgens hem is Iran helemaal niet bezig kernwapens te maken.

Volkscrant

Iran negeert oproep VN en neemt proeven met uranium

ANP, Reuters – 22 september 2004

Iran heeft proeven genomen met het omzetten van uranium in een gas dat kan worden gebruikt bij de productie van kernwapens. Dat heeft de Iraanse vice-president Reza Aghazadeh gisteren meegedeeld. Volgens hem zijn de proeven geslaagd. Het gaat om een proces waarbij ruw uranium wordt omgezet in uranium hexafluoride, een gas dat nodig is voor de verrijking van uranium. De hoeveelheid ruw uranium die Iran zegt te hebben, is volgens deskundigen voldoende voor vijf kernwapens.

De mededeling van de vice-president is een nieuwe aanwijzing dat Iran vastbesloten is door te gaan met zijn nucleaire programma. President Khatami zei dat Iran van plan blijft uranium te verrijken voor vreedzame doeleinden, zelfs als dat leidt tot een breuk met het atoomagentschap van de Verenigde Naties (IAEA).

Afgelopen weekende nam het IAEA een resolutie aan waarin Iran werd gemaand te stoppen met het verrijken van uranium. De VS, de Europese Unie en Rusland sloten zich aan bij deze oproep.

De VS vertrouwen er niet op dat het Iraanse atoomprogramma uitsluitend is bedoeld voor vreedzaam gebruik. 'Dit is het patroon van een land dat niet het besluit heeft genomen zijn kernwapenprogramma op te geven,' aldus het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken.

De VS verkopen Israël vijfhonderd bommen waarmee de Israëlische luchtmacht ondergrondse kerninstallaties van Iran zou kunnen treffen, meldde de Israëlische krant Haaretz. Met de verkoop van de bunkerbusters hopen

de VS dat Israël zijn kwalitatieve voorsprong op Iran, dat het bestaansrecht van de joodse staat niet erkent, behoudt.

Parool

Khatami: we gaan door met vreedzaam programma; VS, EU en Rusland tegen, Israël waarschuwt

redactie buitenland – 22 september 2004

AMSTERDAM - Iran is begonnen met de verrijking van uranium. Dat zei Gholamreza Aghazadeh, de leider van het Iraanse nucleaire programma gisteren bij het Internationaal Atoomagentschap (IAEA) in Wenen.

Het gaat om een partij van 37 ton zogenaamde yellowcake, waaruit het gas uraniumhexafluoride wordt gemaakt. Uit dat gas moet later het verrijkt uranium worden gewonnen. Dat is een brandstof voor nucleaire reactoren waarmee stroom kan worden opgewekt, maar ook een grondstof voor atoomwapens.

De Iraanse stap is in strijd met de jongste resolutie van de IAEA. Die resolutie, waarbij Verenigde Staten, de Europese Unie en Rusland zich maandag hebben aangesloten, wordt door de Iraanse president Khatami 'illegaal' genoemd. Hij zei dat Iran doorgaat met zijn nucleaire program, dat alleen gericht zou zijn op vreedzame doeleinden.

In het Westen is de algemene opinie dat de Iraanse diplomatie tijd wil winnen om nucleaire wapens te ontwikkelen. Volgens een Amerikaanse schatting heeft het land daarvoor nog een tot vier jaar nodig. De VS hebben vorig jaar Irak bezet uit vrees voor Iraakse massavernietigingswapens.

Israël heeft van de VS vijfhonderd blockbusters gekocht, zeer zware precisiebommen die geschikt zijn om dikke betonnen wanden op te blazen. Israël heeft de laatste tijd steeds beklemtoond dat het in het uiterste geval militair zal optreden om te voorkomen dat Iran atoombommen krijgt.

In 1981 hebben Israëlische jachtbommenwerpers een Iraakse nucleaire reactor vernield, toen Saddam Hoessein dichtbij de vervaardiging van een atoombom was.

Iran heeft Israël bedreigd met met raketten, voor het geval van een aanval op de Iraanse nucleaire complexen. Gisteren werd in Teheran de jaarlijkse militaire parade gehouden. Er werden Shahab-3 raketten getoond van Noord-Koreaanse snit, die geschikt zouden zijn om Israël te bereiken. De raketten waren gehuld in vlaggen waarop anti-Amerikaanse en anti-Israëlische leuzen stonden.

Volkscrant

Israël zoekt bondgenoten tegen Iraanse kernbom

Door Ferry Biederman – 23 september 2004

Israël houdt Iran en zijn nucleaire bedoelingen scherp in de gaten. Een kernbom kan niet alleen worden gebruikt om Israël te treffen, maar ook om terroristen te kunnen helpen.

De mogelijkheid dat Iran een kernwapen aan het ontwikkelen is wordt in Israël scherp in de gaten gehouden. Voorlopig luidt het officiële oordeel echter dat het probleem bij voorkeur met diplomatieke middelen en niet-militaire pressie moet worden aangepakt. Zelfs als dat niet lukt, is het eerder aan de Verenigde Staten dan aan Israël om actie te ondernemen.

'Israël is in dit geval niet de hoofdrolspeler, een Iraanse atoombom is een zaak voor de hele wereld', zegt Ephraim Asculai, onderzoeker aan het prestigieuze Jaffee Center for Strategic Studies in Tel Aviv. Hij pleit voor 'politieke stappen, geen militaire', te nemen door een coalitie van de VS en de Europese landen. 'Iran is wellicht gevoelig voor het gevaar te zeer geïsoleerd te raken.'

De Israëlische minister van Buitenlandse Zaken, Silvan Shalom, heeft tijdens de openingszitting van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York de Europese Unie opgeroepen hardere maatregelen te nemen tegen Iran. Hij wees erop dat Iran raketten ontwikkelt die behalve Israël ook Europese hoofdsteden kunnen raken.

Israël houdt er zelf een politiek van 'nucleaire vaagheid' op na en heeft zich niet aangesloten bij het non-proliferatieverdrag. Als enige land in het Midden-Oosten beschikt het, volgens schattingen, over enkele honderden atoomkoppen.

Asculai meent echter niet dat Israël het doelwit is van het Iraanse kernprogramma. 'De kwestie van Israël en kernwapens speelt al heel lang, maar de Iraniërs zijn pas de laatste paar jaar serieus begonnen met hun programma. Dat heeft meer te maken met de situatie in de buurlanden en het feit dat de Amerikanen nu aan hun grenzen staan.'

Toch wordt de mogelijkheid van een Iraanse kern dreiging jegens Israël wel degelijk serieus genomen. De Israëlische strijdkrachten hebben al enkele keren duidelijk gemaakt dat ze kunnen optreden tegen Iran als het moet, zoals ze ook in 1981 in actie zijn gekomen tegen het kernprogramma van Irak. Toen vernietigde de Israëlische luchtmacht de Osirakreactor. Het Iraakse programma werd ondergronds voortgezet, maar had wel ernstige vertraging opgelopen.

Deze week werd bekend dat Israël vijfhonderd 'slimme bommen' van de Amerikanen koopt die speciaal bedoeld zijn voor het treffen van diepe bunkers - zoals waar in theorie een geheim deel van het Iraanse kernprogramma verborgen zou kunnen zijn. Eerder dit jaar ontving de luchtmacht de eerste straaljagers van een versie van de F-16 die kan worden ingezet op extra-lange afstanden. De bestelling was jaren geleden al gedaan. Maar zelfs als Israël niet direct van plan is Iran aan te vallen, dan geeft het in ieder geval wel een sterk signaal af aan Teheran dat die mogelijkheid bestaat.

Zowel in Israël als in de Verenigde Staten wordt gezegd dat een Iraanse atoombom niet alleen gevaarlijk is vanwege een mogelijke kernoorlog. Een Amerikaanse rapport waarschuwt dat Iran als nucleaire mogendheid nog meer steun kan geven aan terreurbewegingen.

In Israël wordt erop gewezen dat Iran het bestaansrecht van Israël niet erkent en dat nu al veel militante groepen financiële steun ontvangen uit Teheran. Asculai meent dat de Iraanse steun aan het terrorisme nu al zo groot is dat de ruggesteun van een atoombom weinig verschil zal maken. Hij is er overigens van overtuigd dat Iran daadwerkelijk aan een kernwapen werkt. 'Iedere jury zou tot die conclusie komen.' Iran heeft voor het opwekken van kernenergie helemaal niet de technologie nodig die het nu ontwikkelt, zegt Asculai. Het verrijken van uranium is duur en onnodig, omdat er genoeg landen zijn die de kernbrandstof graag aan Iran zouden leveren - onder andere Rusland. Maar de Russen willen dan wel het afgewerkte product terug, dat kan worden gebruikt voor het maken van bommen.

Bovendien heeft Iran al de regels van het Internationaal Atoomagentschap gebroken, het heeft 'misleid, gelogen en bedrogen', zegt Asculai. Hij meent dat Iran een zware taak zal hebben de wereld ervan te overtuigen dat het niet bezig is een kernwapen te ontwikkelen.

Volkskrant

De volgende splijtzwam dient zich aan: Iran

door Arnout Brouwers – 24 september 2004

Kan onder het presidentschap van Bush-II of Kerry-I de komende vier jaar de alliantie met de Europeanen worden hersteld? Dat is stellig de ambitie, niet alleen van Kerry maar ook van Bush, zo valt althans op te maken uit Amerikaanse diplomatieke kringen. Op het State Department zijn er vijf prioriteiten vastgesteld die ook voor de Europeanen van direct belang zijn: Irak, Iran, het Arabisch-Israëliësch conflict, de democratisering van het Midden-Oosten en Rusland. Vier van de vijf hebben betrekking op het 'grotere Midden-Oosten'. De Verenigde Staten benadrukken dat de bevordering van pluriformiteit en vrouwenrechten een generational issue is: een proces van de lange adem, gericht op het aanpakken van de diepere oorzaken van het islamitisch terrorisme. (Was die structurele aanpak niet waar zoveel Europeanen na 11/9 om vroegen? Behalve traditionele conservatieven, die niet in zulk Wilsoniaans idealisme geloven, doen opvallend veel 'progressieve' critici hierover lacherig. Het doet denken aan de Koude Oorlog, toen sommigen de inspanningen van Oost-Europese dissidenten irrelevant of zelfs destabiliserend noemden.) Op dit vlak bestaat er grote overeenstemming tussen de VS en de Europese Unie, die in het zogeheten Barcelona-proces al zo'n beleid heeft voor het Mediterrane gebied. Het verbaast dan ook niet dat een vurige pleidooi van Joschka Fischer eerder dit jaar nauwelijks te onderscheiden viel van de toespraken van Bush over de democratisering van het Midden-Oosten. Over de overkoepelende strategie is er dus meer kans dat Amerika en Europa het eens worden dan de bittere ruzies over Irak doen vermoeden. Beiden zien ook dezelfde dreigingen: terrorisme, massavernietigingswapens en falende staten. De crux ziet hem dus niet in de dreigingsanalyse, maar in de aanpak van concrete problemen. Het is niet Bush' vision thing die hem van sommige Europese bondgenoten heeft vervreemd, maar zijn concrete acties, vooral in Irak. Daar is het koord geknapt en daar zal het weer verbonden moeten worden. Bij de unanieme aanvaarding van Irak-resolutie 1546 in juni leek het er even op dat dit zou gebeuren, maar die hoop is allang weggeëbd. In Parijs en Berlijn erkennen politici wel dat de troebelen in Irak huïn belangen raken, maar met de nodige schadenfreude houden ze vast aan het adagium: wie de troep veroorzaakt heeft, mag hem opruimen.

Blijkbaar valt sommigen, ook elders in Europa, de keuze tussen de krachten van de vooruitgang en die van de destructie erg zwaar, zolang deze in Irak gemaakt moet worden. Dit legt nu al een hypotheek op de volgende

brandende kwestie - en potentiële splijtzwam: Iran. In Washington beraadt men zich op een Iran-strategie voor na de verkiezingen. Uitgangspunt is de onduidelijkheid van een Iran met kernwapens. Over militaire opties, om tal van redenen onwenselijk, wordt nog niet hardop nagedacht. Zeker is dat de kwestie-Iran de komende jaren beslecht moet worden. Maar hoe? De grote drie in Europa hebben het afgelopen jaar geprobeerd Iran te doen inbinden door een deal te sluiten. Daar is niets van terecht gekomen. Hetzelfde geldt voor de confrontatiepolitiek van de VS. Maar nu Iran heeft aangekondigd zijn 'vreedzame' nucleaire programma door te zetten, desnoods zonder VN-toezicht, nadert het eindspel, in of buiten de VN. Daarin moet duidelijk worden of de VS en Europa elkaar nog kunnen vinden in internationale crises. Zo ja, dan kan de druk op Iran optimaal worden opgevoerd, wat de beste kans biedt op een vreedzame oplossing. Zo nee, dan zal onder Bush II of Kerry I opnieuw een grote crisis uitbreken, wordt het Amerikaans unilateralisme verder aangewakkerd, en de Europese irrelevantie in de wereldpolitiek weer bevestigd. In Washington wordt gedacht aan het aanbieden van een Grand Bargain, een grote deal, aan het Iraanse bewind. Dat zou kunnen bestaan uit het aanbieden van alle voorhanden zijnde 'wortels' waarover de VS beschikken (hoofdprijs: het herstel van diplomatieke betrekkingen) in ruil voor verifieerbare Iraanse abdicatie van het streven naar een kernwapen. Het State Department gelooft niet in de hervormbaarheid van het mullah-regime, maar er leeft wel het besef dat eerst een diplomatiek 'alles-of-niets'-offensief moet worden ingezet alvorens de hardere opties op tafel komen. Dat verplicht Europeanen zich te beraden op de vraag of zij, zoals ze in hun veiligheidsstrategie schrijven, desnoods bereid zijn behalve wortels ook de stok te hantieren. De Iraanse kwestie vergt, eigenlijk net als Irak, van zowel Amerikanen als Europeanen het vermogen over de eigen schaduw te springen. Ongeacht wie het Witte Huis zal bewonen, de tijd begint te dringen.

Parool

Harde opstelling van Europa en de VS over de naleving van atoomverdragen dreigt alleen maar averechts te werken

door Scott Peterson (origineel in Christian Science Monitor) – 24 september 2004

De Islamitische Republiek Iran meet zich graag een uitdagende houding aan. En daarom is Teheran nu bezig uranium te verrijken. Die houding toont aan dat de Iraanse regering geleerd heeft van de buitenlandpolitiek van de VS tegenover andere ongehoorzame nucleaire machten zoals Noord-Korea en Pakistan. Het Westen is toegeeflijker tegenover landen met kernwapens, of dit nu 'schurkenstaten' zijn of niet.

Dinsdag liet Iran weten dat het met succes op grote schaal testen uitvoert om uranium te verrijken, een belangrijke stap op weg naar het vervaardigen van nucleaire brandstof voor een kerncentrale, of voor kernwapens. Het besluit is een gevolg van de woede die de resolutie van het IAEA (International Atoom Energie Agentschap) heeft opgeroepen in Teheran.

De onbuigzame VS en een steeds gefrustreerder wordend Europa willen dat Iran alle activiteiten met betrekking tot de verrijking van uranium stopzet, om aan te tonen dat hun programma slechts vreedzame doeleinden dient. De Iraanse overheid bestempelt die eisen als illegaal, en niet in lijn met zijn verplichtingen onder het Nonproliferatieverdrag (NPV). Het NPV staat landen toe uranium te verrijken en nucleaire brandstof te produceren.

"Wij eisen dat ons recht op de verrijking van uranium als een legaal recht gerespecteerd wordt," sprak president Mohammed Khatami, een relatief gematigd politicus in het verdeelde Iran, tijdens een militaire parade afgelopen woensdag. "Als dat gebeurt zal dat de weg vrijmaken voor een betere samenwerking". Khatami herhaalde dat Iran kernwapens afwijst, en waarschuwde dat zijn land het ingeslagen pad blijft volgen, 'zelfs als dit leidt tot het einde van internationaal toezicht'.

"Nog meer druk van buitenaf zal een intern proces op gang brengen, waardoor het voor Iran steeds moeilijker wordt om aan de eisen toe te geven," zegt Hadi Semati, politiek wetenschapper aan de Universiteit van Teheran. "De verharde houding van de VS en Europa, en het dreigement dat Iran door de VN-Veiligheidsraad aangepakt zal worden, hebben Iran verenigd."

De resolutie van de IAEA komt op een moment dat de geruchten alsmat sterker worden dat de VS of Israël een militaire operatie tegen Iran overwegen. "Vanwege Washingtons voortdurende dreigementen zijn de Iraanse leiders ervan overtuigd geraakt dat het onverstandig is aan de eisen toe te geven," zegt Semati. "Zij denken strategisch: als ze nu toegeven, zullen de VS hun eisen niet wijzigen, en als Bush opnieuw verkozen wordt, zouden ze het nog wel eens een stuk moeilijker kunnen krijgen".

Zelfs nog voor Irans geheime ultracentrifuges in Natanz twee jaar geleden door Iraanse vluchtelingen onthuld werden, beschuldigde Washington de Islamitische Republiek er al van een geheim kernwapenprogramma te hebben.

De inspecties van de IAEA brachten hierover tegenstrijdige bewijzen aan het licht. De 'smoking gun' werd echter niet gevonden. Volgens John Bolton, de Amerikaanse staatssecretaris van wapenbeheersing die in juni betoogde dat Iran 'erop uit is kernwapens te produceren', kan de kernreactor in Bushehr, wanneer die voltooid is, jaarlijks genoeg plutonium produceren voor dertig kernbommen. "We bevinden ons in een uiterst gevaarlijke situatie," zegt Nathalie Goldring, hoofd van het Veiligheid Onderzoekscentrum aan de Universiteit van Georgetown in Washington.

Iran bestudeert al jaren de houding van de VS tegenover Irak en Noord-Korea, stelt Goldring, en besloot dat het meer op Noord-Korea dan op Irak wilde lijken. "Door Iran deel te maken van 'de as van het kwaad', heeft Bush de weinige invloed die de gematigde politici in Iran nog hadden, volledig weggevaagd. Hoe kunnen zij nu nog volhouden dat het gepast is te onderhandelen met een regering die hen bestempelt als het 'duivelse rijk'? Iran stelt zich kwaadwillend op. Maar onze regering geeft hen ook een excuus zich zo op te stellen."

De Iraanse bevolking steunt de dwarse houding van de regering. Veel Iraniërs vinden dat het land genoeg gedaan heeft door de inspecties van de IAEA toe te laten. "Hoe meer ik om me heen kijk, hoe meer publieke steun ik vind voor ons recht op nucleaire technologie," zegt een politiek waarnemer in Teheran. "Een deel van de bevolking wil zelfs overgaan tot de productie van kernwapens."

Volgens Michael Levi het het Kings College in Londen zijn Iraniërs ervan overtuigd dat geen enkele concessie voldoende is om de VS tevreden te stellen. Maar de mensen horen maar de helft van het verhaal, zegt hij. "Er wordt verteld dat de IAEA volledige toegang werd gegeven. Dat klopt. Maar er wordt niet verteld dat men de IAEA leugens voorschotelde. Er wordt gezegd dat Iran anders behandeld wordt dan de rest van de wereld. Dat klopt ook. Maar niemand wijst erop dat Iran zich anders opstelt dan de rest van de wereld."

Parool

N-Korea dreigt Japan met bom

AFP – 24 september 2004

SEOEL/NEW YORK - Noord-Korea heeft gedreigd Japan te veranderen in een 'nucleaire vuurzee', als de Verenigde Staten Pyongyang aanvallen. De regeringskrant Rodong Sinmun schreef gisteren dat in het geval van een Amerikaanse aanval, de militaire bases van de VS in Japan zullen dienen als 'ontstekingsmechanisme'. Het Engelstalige Noord-Koreaanse persbureau KCNA voegde daaraan toe dat de VS hun bases in Japan gebruikten als 'strategische punten om een aanval op Noord-Korea uit te voeren'.

De VS beschuldigen Noord-Korea, dat door president Bush wordt gerangschikt onder 'de as van het kwaad', ervan atoomwapens te ontwikkelen. Onderhandelingen over de nucleaire activiteiten van Pyongyang hebben tot nu toe vrijwel geen resultaat opgeleverd.

De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken, Colin Powell, waarschuwde Noord-Korea ervoor geen nieuwe rakettesten uit te voeren om zijn dreigementen kracht bij te zetten. Zijn Japanse collega Kawaguchi zei tegen het persbureau Kyodo op zijn beurt dat Tokio momenteel geen enkele aanwijzing heeft dat Noord-Korea op korte termijn een test met ballistische raket wil of zal uitvoeren.

NRC Handelsblad

Laat terroristen geen atoomterroristen worden

door J.H. Sampiemon – 24 september 2004

Het nieuws werd maandag gebracht in de kolom korte berichten van de International Herald Tribune, maar het is daarom niet van belang ontbloot. De Amerikaanse minister van Energie, Abraham, en zijn Russische tegenvoeter, Roemjantsev, hebben op een conferentie van 136 landen in Wenen het initiatief genomen voor een project om radioactief materiaal uit handen van terroristen te houden. Het gaat om opsporing en beveiliging van materiaal dat een potentiële bedreiging oplevert voor de internationale gemeenschap.

De eerste zorg op dit gebied geldt nauwelijks beheerde en bewaakte voorraden van dit materiaal in Rusland, voorraden die stammen uit de tijd van de Sovjet-Unie en de wapenwedloop tussen Moskou en Washington. Veel van dat materiaal wacht om vernietigd te worden volgens een door de G7, de zeven rijke geïndustrialiseerde landen, gefinancierd programma dat de naam draagt van twee vooraanstaande Amerikaanse senatoren, de Democraat Nunn en de Republikein Lugar. (Lugar heeft nog een zetel in de Senaat en is daar voorzitter van de commissie voor buitenlandse betrekkingen).

Een tweede zorg geldt werkloze Russische atoomgeleerden voor wie het aantrekkelijk zou zijn zich in dienst te stellen van landen in de Derde Wereld die er een eigen atoomprogramma op nahouden of die er naar streven zo'n programma te ontwikkelen.

Mogen de Amerikaanse en Russische regeringen de gevaren die dergelijke landen oproepen verschillend beoordelen, ze blijken volgens het bericht uit de Oostenrijkse hoofdstad bereid de handen ineen te slaan bij bestrijding van het risico van terroristische aanslagen met atoomwapens.

De invasie van Irak, het feit dat in dit land geen massavernietigingswapens (weapons of mass destruction, wmd) werden aangetroffen en de chaos waarin inmiddels de bezetting is uitgedomd, hebben het zicht vertroebeld op de werkelijke gevaren die de wereld bedreigen.

Die gevaren liggen in een ongebreidelde verspreiding van wmd, nucleair, chemisch en biologisch, en in het tot dusver gebleken onvermogen van de internationale gemeenschap om aan die verspreiding paal en perk te stellen. Bijvoorbeeld het tientallen jaren oude Non-proliferatieverdrag (NPV) is zo lek als een mandje gebleken, voortvloeiend uit de aanname dat nationale programma's van vreedzame toepassing van atoomenergie waterdicht onder internationale controle konden worden gebracht en dat op die manier heimelijke ontwikkeling van kernwapenprogramma's kon worden voorkomen.

Zoals India en Pakistan, Israël en Iran, alsmede Irak in de jaren '80 en nu Noord-Korea aantonen, was deze aanname naïef in de hoogste graad. Met de invasie van Irak is de nadruk gelegd op preventieve oorlogvoering als middel om proliferatie van wmd tegen te gaan dan wel te voorkomen. Als deze weg verder zou worden vervolgd, zou een Amerikaanse invasie van Iran en van Noord-Korea mogen worden verwacht. Wat Iran betreft staat de escalatieladder in Washington gereed. De regering-Bush wil dat het Internationaal agentschap voor atoomenergie (IAEA) in Wenen, een VN-organisatie die de naleving van het NPV controleert, de kwestie-Iran aan de VN-Veiligheidsraad voorlegt. De raad zou vervolgens, als komt vast te staan dat Iran in gebreke blijft, passende maatregelen moeten nemen. In eerste instantie zou het om sancties gaan, maar als sancties niet helpen de ayatollahs tot inkeer te brengen, rijst, zoals gemakkelijk valt te voorspellen, de vraag: wat nu?

Tot dusver hebben Europese landen, Groot-Brittannië daarbij ingebegrepen, voorlegging van de kwestie aan de Veiligheidsraad, tegengehouden. Opvallenderwijs volgen de VS ten aanzien van Noord-Korea een heel ander scenario. Geflankeerd door de buurlanden China, Rusland, Japan en Zuid-Korea zoeken de Amerikanen in onderhandelingen met het laatste stalinistische regime in de wereld naar een uitweg. De klacht van de gesprekspartners: Washington heeft tot dusver nog geen enkele werkelijke opening gemaakt met als gevolg dat in opeenvolgende onderhandelingsrondes partijen in een cirkel rondraiden.

Er is, gezien de verschillende impasses en de urgentie van de risico's, langzamerhand reden voor een nieuwe benadering van de verspreiding van wmd. Een frisse poging daartoe doet Ashton B. Carter, staatssecretaris van Defensie in de regering-Clinton, in een artikel in het herfstnummer van Foreign Affairs. Carter begint met een beperktere definitie van wmd voor te stellen dan gebruikelijk is. Chemische wapens, strijdgassen, zijn niet dodelijker dan conventionele wapens en moeten volgens Carter dan ook het etiket wmd verliezen. Hetzelfde geldt voor ballistische raketten voor de lange afstand als aparte categorie wmd. Zij zijn slechts als zodanig aan te merken, als ze zijn uitgerust met nucleaire of biologische oorlogskoppen. De relatief nieuwe 'vuile bommen', wapens die enig radioactief materiaal verspreiden, vallen ook buiten de karakteristiek, omdat zij niet werkelijk massale verwoesting veroorzaken. Carter wenst concentratie op nucleaire en biologische, ziekteverspreidende, wapens. Het grootste potentiële risico, meent de auteur, vormen kernwapens in handen van terroristen. Er zijn geen geheimen meer omtrent de Bom. Terroristen die door een regering aan bruikbare brandstof worden geholpen, staat weinig in de weg om een eigen, ruwe bom te vervaardigen. Bovendien zou een dergelijk huisgemaakt wapen moeilijk zijn op te sporen, als het Amerika wordt binnengesmokkeld. En, ten overvloede, men kan niet worden ingeënt tegen een atomaire vuurbal en men kan geen antibiotica innemen tegen radioactieve besmetting. Daarin, onderstreept Carter, ligt een belangrijk onderscheid met biologische wapens.

Carter stelt een drie-stappenplan voor. Regeringen dienen nucleaire brandstof zo secuur op te slaan dat terroristen er op geen enkele manier gebruik van kunnen maken. Er moet ook geen nieuwe brandstof voor kernbommen meer worden aangemaakt. Overtollige voorraden moeten waar en wanneer mogelijk worden vernietigd. „Dit zijn waardige taken voor Amerikaans leiderschap." Een „dramatische uitbreiding" van het Nunn-Lugar-programma ligt in de rede, concludeert Carter: na 'nine eleven' miste de regering-Bush weliswaar de boot, maar het is nog niet te laat.

Het laatste 'korte' nieuws uit Wenen bevestigt dit.

NRC Handelsblad

Plutonium lozen is lastige klus

25 september 2004

Een partij zeer zuiver plutonium, vrijgekomen bij de ontmanteling van kernkoppen, wordt per schip van de VS naar Frankrijk getransporteerd. Greenpeace ziet gevaren.

Afgelopen maandag vertrokken de Pacific Pintail en Pacific Teal uit de Amerikaanse havenstad Charleston (South Carolina). En halverwege volgende week al kunnen de beide Britse schepen de haven van het Franse Cherbourg binnenlopen. Maar het kan ook een week later zijn. Er is de Franse autoriteiten veel aan gelegen het moment van aankomst geheim te houden. De schepen brengen 140 kilogram zeer zuiver plutonium naar Europa en diverse milieu-organisaties staan klaar om daartegen te protesteren. Zij maken bezwaar tegen plutoniumtransport over zee en tegen het transport daarna over land van Cherbourg naar Marseille. Het plutonium zal in een fabriek bij Marseille worden gemengd met uranium en worden opgenomen in splijtstofstaven voor kerncentrales.

De partij plutonium, die in drie speciaal daarvoor ontworpen containers wordt vervoerd, is vrijgekomen bij de ontmanteling van 20 à 30 Amerikaanse kernkoppen. Ze lag al klaar in het bekende wapenlaboratorium van Los Alamos en ging over land naar Charleston. In een overeenkomst die de VS en Rusland in september 2000 tekenden, is bepaald dat beide landen tot aan het jaar 2020 elk 34 ton plutonium uit kernwapens zullen onschadelijk maken. Een mogelijkheid is het plutonium te mengen met hoog-radioactief afval en op te bergen in de diepe ondergrond.

Aantrekkelijker is het plutonium, tot een gehalte van ongeveer zeven procent, op te nemen in uranium en dan als zogenoemde MOX-brandstof (mixed oxides) te versplijten in kerncentrales. Dan is het plutonium echt vernietigd, zij het dat bij dit proces weer nieuw plutonium ontstaat. Maar dat is een plutonium-kwaliteit die niet erg geschikt is voor kernwapens.

Greenpeace en andere organisaties vinden het gesleep met plutonium over de oceaan een gevaar voor mens en milieu. Het is niet ondenkbaar, menen zij, dat terroristen proberen de partij plutonium te kapen. Daar staat tegenover dat de beide schepen in het bezit zijn van drie 30 mm kanonnen en 13 man bewapend personeel aan boord hebben. De schepen zijn in beheer bij het Britse BNFL dat ze geregeld inzet voor nucleaire transporten tussen Europa en Japan.

Het Amerikaanse plutonium zal in Cadarache, bij Marseille, door het Franse staatsbedrijf Cogema (Areva) tot MOX-brandstof worden verwerkt en later teruggaan naar de VS. Frankrijk heeft ruime ervaring met MOX-productie omdat het land al heel lang voor zichzelf en andere staten plutonium terugwint uit verspleten splijtstof (de zogenoemde 'opwerking'). Toen de Europese kweekreactor Superphenix werd gesloten en Kalkar niet werd afgebouwd, was dit de laatste nuttige bestemming voor plutonium.

In de VS vindt al sinds 1977, toen president Carter de commerciële opwerking beëindigde, geen terugwinning van plutonium meer plaats. Ook wordt er geen MOX-geproduceerd. Maar als de vermenging van wapenplutonium met uranium in Frankrijk een succes is, zal ook in de VS in samenwerking met Cogema een MOX-fabriek gebouwd worden. Deze moet komen te staan bij Savannah River in South Carolina. Daar bevinden zich al sinds de jaren vijftig omvangrijke installaties voor de productie van plutonium en tritium voor de Amerikaanse kernwapens.

De verschillende soorten plutonium zijn allemaal radioactief. De meeste produceren alfa-straling. Dat is een gevaarlijke straling die gelukkig maar een heel korte dracht heeft. Alfa-deeltjes worden al door kleding of plastic handschoenen tegengehouden. Inademing van plutoniumstof is een groot risico.

Telegraaf

'Terrorisme niet alleen met wapens bestrijden'

Interview met President Musharraf van Pakistan

door Hans Kuitert en Bertjan ter Braak – 27 september 2004

[...] Kernwapens

Een aspect dat de landen [Pakistan en India, red.] voorlopig niet zullen bespreken, is de nucleaire kwestie. Beide landen beschikken over een kernwapenarsenaal, dat de rest van de wereld zorgen baart. Pakistan kwam begin dit jaar in een kwaad daglicht te staan omdat de vader van de Pakistaanse atoombom, Abdul Qadeer Khan, nucleaire kennis bleek te hebben doorgesluist naar Noord-Korea. Zoals bekend verwierf Khan zijn kennis ten dele als medewerker van Urenco in Almelo. In Pakistan is Khan een nationale held. "Qadeer Khan zit in zijn huis. Op

den duur zal hij wel worden vergeten. Hij woont daar en heeft geen contact met de buitenwereld. Officieel heeft hij geen huisarrest. Onofficieel wel", zei de president, met een besmukte glimlach.

Kans op een herhaling van dit spionagedrama acht Musharraf uitgesloten. Terwijl hij de hotelsuite al had verlaten, achtte hij het toch nodig om terug te keren en te bezweren dat de Pakistaanse nucleaire geheimen en installaties nu onder directe controle staan van de regering. Ten tijde van Khans activiteiten was het kernwapenprogramma alleen bekend aan een zeer selecte groep militaire leiders. [...]

Parool

News of the World zet val voor vier 'terroristen'

27 september 2004

LONDEN - De Britse politie heeft dit weekeinde vier mannen aangehouden die materiaal wilden kopen om een 'vuile kernbom' te maken.

De mannen konden worden aangehouden na een tip van het zondagsblad News of the World. Verslaggever Mazher Mahmood had zich voorgedaan als iemand die in staat was het nucleaire materiaal te leveren. De vier traptten er in.

Ze zijn aangehouden op verdenking van het voorbereiden van terroristische activiteiten, zo verklaarde een politiewoordvoerder.

Rood kwik

De vier zouden hebben gehandeld in opdracht van een Saoediër die banden zou onderhouden met al-Qaida, aldus de krant. De Saoedische opdrachtgever zou 475.000 euro hebben willen betalen voor een kilo 'rood kwik', een radioactieve stof die de Russen hadden ontwikkeld tijdens de Koude Oorlog.

Een 'vuile bom' is de naam voor een vrij simpel explosief, waarin licht radioactief materiaal is verwerkt. Na een gewone ontploffing verspreidt dit materiaal zich, en verspreidt gevaarlijke doses straling.

Terreurbestrijders in de hele wereld maken zich al geruime tijd zorgen dat terroristen nucleair materiaal in handen krijgen, waardoor zij zo'n relatief goedkope 'vuile' bom zouden kunnen maken.

De verslaggever had contact gelegd met een Indiër en een Somaliër, die het materiaal dat hij zogenaamd in de aanbieding had, wel wilden kopen. Zij verklaarden te werken voor een opdrachtgever in het Midden-Oosten die 'de islamitische zaak' steunde. De bom was bedoeld voor gebruik in Engeland of de VS.

Volkskrant

'Oorlogen voor idealen kunnen heel lang duren'

door Bert Lanting en Martin Sommer – 28 september 2004

Robert Cooper, de hoogste Europese ambtenaar van Buitenlandse Zaken, ziet delen van de wereld terugvallen tot 'premoderne chaos' Wie Blair wil begrijpen, moet Cooper lezen

Europa is veel veiliger dan vroeger, zegt diplomaat Robert Cooper. Maar dat kan veranderen. 'De nachtmerrie is de combinatie terroristen en massavernietigingswapens. Die rechtvaardigt ingrijpen vooraf.'

Anders dan de meeste topdiplomaten houdt Robert Cooper (1947) zijn kaken niet stijf gesloten over hetgeen zich in de paleizen van de macht afspeelt. De hoogste ambtenaar van EU-coördinator Buitenlandse Zaken Javier Solana vindt open debat over internationale kwesties hard nodig, omdat de wereld zo verschrikkelijk snel verandert en het moeilijker dan ooit is daarin positie te kiezen.

Cooper publiceert regelmatig in gerenommeerde tijdschriften, en onlangs verscheen zijn boek Oorlog en vrede in de 21ste eeuw in het Nederlands. Coopers ideeën zijn controversieel. Zo bepleit hij de preventieve oorlog om groter kwaad te voorkomen. In Engeland wordt hij hier en daar beschouwd als het Britse neefje van de Amerikaanse neoconservatief Robert Kagan. Hij is er net zo omstreden als het Irak-beleid van premier Tony Blair, die hij tot vorig jaar van advies diende. Wie Blair wil begrijpen, schreef The Independent on Sunday, moet Cooper lezen. Vandaag houdt hij een (besloten) lezing in Den Haag, getiteld 'How safe is life in Europe?'

In zijn even kale als ruime Brusselse appartement steekt Cooper van wal met diezelfde vraag, bij wijze van vingeroefening voor zijn lezing. 'Hoe veilig zijn we in Europa? Om te beginnen: het is nooit veiliger geweest. Merkwaardig genoeg zien we dat nauwelijks meer. We hebben het idee van oorlog achter ons gelaten. Toch had tot voor kort vrijwel elke generatie wel een oorlog meegemaakt. Als je hier de fiets pakt naar het zuiden, kom je eerst bij Waterloo, dan bij het front van de Eerste Wereldoorlog, en als je nog wat doorrijdt sta je aan het middeleeuwse slagveld van Agincourt. Na 11 september verkeerde Amerika in shocktoestand met drieduizend do-

den. Dat getal is onvergelykbaar met één dag vechten aan de Somme, waar in totaal ongeveer zeshonderdduizend doden vielen. Dus ja, het is veel veiliger dan vroeger.

'Aan de andere kant: misschien zitten we in de stilte voor de storm. Het kan nog jaren duren voor er iets ingrijpends gebeurt. Het zal ook niet als vorige oorlogen verlopen, die begonnen omdat staten te sterk waren en elkaar aanvielen. Nu hebben we te maken met te zwakke staten. Wat mij zorgen baart, is dat de machtsbalans door individuen kan worden verstoord. Op allerlei manieren, terreur is daarvan de duidelijkste. Maar het probleem speelt ook in Colombia, waarvan grote delen onbeheersbaar zijn. In Afrika zie je de privatisering van staatsgeweld. Wij krijgen daarmee onherroepelijk te maken, het is niet zo ver meer als vroeger en de connectie met Europa is snel gemaakt. In zwakke staten is niet veel geld. Dat geld kun je hier verdienen, met drugs of diamanten. Een militie kan direct risico opleveren. Daar moet je nog het gevaar bij optellen dat zo iemand massavernietigingswapens in handen krijgt. De VS hebben gelijk dat ze zich enorme zorgen maken over terreur en massavernietigingswapens.'

Na de Koude Oorlog is de wereld volgens Cooper een stuk complexer geworden, want in drie typen staten uiteen gevallen. Landen als de VS verkeren in het 'moderne' tijdperk, waarin de natie nog de natie is, met zijn identiteit, belangen en grenzen. Europa daarentegen is 'postmodern' geworden; oude grenzen zijn wegvallen, en gewapende conflicten vervangen door Brusselse onderhandelingen. Tot het verdwijnen van de Muur was er een derde groep landen die overeind werd gehouden door een van de twee supermachten. Die groep, waarbij Afghanistan hoort en ook grote delen van Afrika, valt terug tot 'premoderne chaos'.

De moeilijkheid van buitenlandse politiek in de visie van Cooper is dat je tegenwoordig op verschillende borden tegelijk moet schaken - modern, postmodern en premodern. De jungle van de premoderne chaos kun je alleen maar bestrijden door zelf ook volgens de wetten van de jungle te vechten: bijvoorbeeld door preventief ingrijpen. 'Afghanistan hebben we te lang laten lopen. Achteraf bezien ongelooflijk, we wisten dat daar trainingskampen waren, en we deden niets. We hadden de Taliban omver kunnen werpen, en dat hadden we ook moeten doen. We waren er nog niet aan toe. Als die kampen tijdig onklaar waren gemaakt, was 11 september veel moeilijker uitvoerbaar geweest.'

'De nachtmerrie' zegt Cooper, is de combinatie terroristen en massavernietigingswapens. Die rechtvaardigt ingrijpen vooraf. Irak is een veel moeilijker geschiedenis. Was de inval verstandig? Herhaaldelijk fronst Cooper. Hij worstelt ermee en naar men mag aannemen zijn baas Solana evenzeer. 'De keuze tussen chaos en Saddam Hussein is niet aantrekkelijk', zegt Cooper laconiek. Hij erkent dat Irak nu dreigt tot zo'n chaos van het premoderne soort af te glijden. 'Geopolitiek gezien is chaos in Irak een groter risico voor ons dan Saddam Hussein. Het is nog niet duidelijk hoe de bal gaat rollen. Het aantal terreurbendes is niet zo heel groot. Dat kun je nog onder controle krijgen. De meerderheid zegt nu: ja, wij prefereren de huidige situatie boven het Irak van Saddam. Maar wat gebeurt er als dit nog een jaar zo doorgaat?'

Een tweede netelige kwestie die Cooper in zijn boek aanroert, is dat het steeds moeilijker wordt om ouderwetse buitenlandse politiek te bedrijven. In die optiek betwisten soevereine staten elkaar alleen vanwege hun belangen, en bemoeien ze zich niet met elkaars binnenlandse politiek. Het liefst had Cooper zo'n soort 'moderne' oorlog gevoerd tegen Saddam Hussein. 'Het idee om massavernietigingswapens te vinden, was een traditioneel en beperkt strategisch doel.'

De oorlog in Irak liet zien dat die oude Realpolitik niet meer bestaat. Naarmate de massavernietigingswapens uit het beeld verdwenen, kwam de morele rechtvaardiging van het afzetten van een dictator en het brengen van democratie onvermijdelijk steeds meer op de voorgrond. 'Je hebt oorlogen voor territoriaal gewin, en oorlogen voor idealen. Die laatste hebben de neiging niet meer op te houden, zoals in de Dertigjarige Oorlog gebeurde. Daarom hield ik zolang vast aan die massavernietigingswapens in Irak, om te voorkomen dat strategische en morele doelen door elkaar zouden gaan lopen. Voor je het weet kom je daar nooit meer weg.' Cooper is het het eens met de oude Henry Kissinger, die waarschuwde dat ingrijpen op grond van idealen als mensenrechten betekent dat je je overal oorlogen op de hals haalt.

Op dat punt verschilt hij van mening met de Amerikaanse neoconservatieven. Die willen de buitenlandse politiek moraliseren, met andere woorden democratisering verspreiden op de punt van de bajonet. 'Stel je voor dat we Birma binnenvallen omwille van de democratie. Ze zullen blij zijn, maar niet langer dan tien minuten. Het is heel moeilijk om andere landen de beschaving binnen te bombarderen. Laten we wel wezen, hoe kort geleden zijn wij zelf nog maar democratieën? Spanje nog geen dertig jaar.'

Ook in Kosovo maakte Realpolitik plaats voor idealisme, maar Kosovo is een ander geval dan Irak, vindt Cooper. 'Kosovo bracht Europa de shock die 11 september voor de Amerikanen was. Kosovo hoort bij wat ik noem

ons Europese waardensysteem. Kosovo herinnerde ons aan de holocaust. We hebben de morele verantwoordelijkheid genomen, en uiteindelijk zijn we ook bereid om Kosovo en Servië op te nemen in ons Europese stelsel. De moeilijkheid bij Irak is dat we dat land niet kunnen opnemen.'

Het volgende probleem dient zich alweer aan in de vorm van Iran. De ayatollahs weigeren hun nucleaire programma te laten controleren. 'Hoe meer regeringen kernwapens hebben, hoe groter het risico. Als andere landen geloven dat Iran kernwapens gaat gebruiken, ontstaat een regionale wapenwedloop. Stel je voor, met Egypte en Saudi-Arabië, dan heb je kernwapens in het meest instabiele deel van de wereld.'

Op de vraag hoe Iran moet worden benaderd, spreekt de Europese diplomaat in Cooper: we moeten de rijen gesloten houden. Tot dusver is dat gelukt. Engelsen, Fransen en Duitsers werken samen, de Russen zijn overtuigd van het probleem. 'Het succes van de Koude Oorlog was bovenal dat de westerse coalitie stand hield, ook tijdens nu vergeten crisis als die over de neutronenbom of de kruisraketten.'

Zijn indirecte kritiek op de Amerikanen luidt dan ook vooral dat ze met hun optreden in Irak diepe verdeeldheid hebben gezaaid. 'Het fundamentele verschil tussen deze Amerikaanse regering en Europa is dat ze in Washington coalities als een handicap zien. Wesley Clarke, de hoogste Amerikaanse generaal in Kosovo, schreef na de campagne in Joegoslavië een boek. Zie je wel, zeiden de neoconservatieven na lezing, je kunt geen oorlog voeren met een coalitie, dat is ingewikkeld en irritant. Nee, zei Clarke, dat was niet de boodschap van mijn boek. De boodschap was, je kunt geen oorlog voeren met het Pentagon!'

Trouw

Kirgizië pakt heler in plutonium op

29 september 2004

BISJKEK - De veiligheidsdienst van Kirgizië heeft een man gearresteerd die plutonium aan de man probeerde te brengen. De dienst heeft dat gisteren bekendgemaakt. De man liep een week geleden tegen de lamp in een undercover-operatie, waarbij agenten zich voordeden als potentiële kopers. Hoeveel plutonium-239 de handelaar bezat wilde de dienst niet zeggen, wel dat hij zijn radioactieve handelswaar bewaarde in zestig bakjes. Plutonium kan worden gebruikt in kernwapens. Kirgizië signaleert dat de smokkel in radioactief materiaal toeneemt.

Algemeen Dagblad

Plutoniumverkoper gearresteerd

29 september 2004

De veiligheidsdienst van Kirgizië heeft een man gearresteerd die plutonium aan de man probeerde te brengen. De handelaar liep een week geleden tegen de lamp in een undercover-operatie, waarbij agenten zich voordeden als potentiële kopers. Plutonium kan worden gebruikt in kernwapens en als brandstof voor kernreactoren. Omdat Kirgizië zelf geen plutonium-239 gebruikt, haalde de man zijn waar vermoedelijk uit een ander land.

Algemeen Dagblad

Confrontatie VS-Iran komt steeds dichterbij

door Carl Stellweg – 29 september 2004

Is een oorlog tussen de Verenigde Staten en Iran voor te stellen? Helaas wel. Dreigende voortekenen zijn al ruimschoots aanwezig.

Doemdenkers opgelet. In de schaduw van Irak kondigt zich een nieuwe ramp aan: een militaire campagne van de Verenigde Staten, of van de Verenigde Staten en Israël, tegen Iran.

Goed, zo ver hoeft het niet te komen. Sterker nog: niemand wil dat het zo ver komt. Maar als de dreigementen over en weer nog lang doorgaan, overschrijden ze op zeker moment een kritisch punt. Dan krijgt het wapengekletter een eigen dynamiek en is er geen weg meer terug. Zie Irak.

Iran is na de teloorgang van het bewind van Saddam Hussein het grootste kwaad in het Midden-Oosten, vinden de VS en Israël. Iran streeft naar het bezit van kernwapens en sponsort terroristen. Precies dezelfde aantijgingen aan het adres van Irak waren voldoende reden voor een veldtocht.

De beschuldigingen tegen Teheran snijden meer hout. In tegenstelling tot wat destijds met Irak het geval was, staat vast dat Iran bezig is een nucleaire technologie te ontwikkelen die kan leiden tot het bezit van een atoombom. En de innige banden tussen Teheran en Hezbollah zijn voor niemand een geheim.

Ter herinnering: Hezbollah is de radicale sji'ietische beweging die het voor het zeggen heeft in zuid-Libanon, dat grenst aan Israël. Het scenario Iran-kernwapen-Hezbollah is toekomstmuziek, maar heeft een stevigere basis in de werkelijkheid dan het scenario Irak-kernwapen-Bin Laden.

Nu beweert Iran dat zijn nucleaire activiteiten vreedzaam zijn. Waarom heeft het die activiteiten dan 18 jaar lang verzwegen. En waarvoor heeft het kernenergie nodig, als het al zo veel olie heeft? Het IAEA, de nucleaire waakhond van de VN, heeft Teheran een ultimatum gesteld. Als het voor 25 november niet alle twijfels heeft weggenomen over zijn nucleaire programma, wordt de kwestie doorspeeld naar de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, die Iran economische sancties kan opleggen.

Probleem is dat economische sancties tegen een olieland als Iran tot een sterke stijging van de olieprijs zullen leiden en daarop zit niemand te wachten. Als Iran dus vo_o_r 25 november niet inbindt, rest de VS niet veel meer dan militaire dreiging. Het is Washington er daarom alles aan gelegen Teheran er bijtijds van te overtuigen dat het beter af is zonder zelfstandige nucleaire industrie. En daarbij kan nu al wat dreigende taal van het Amerikaanse Congres, het Pentagon en Israël geen kwaad.

Er is nog een dwingende reden Iran de duimschroeven aan te draaien: de ontwikkelingen in Irak. De sji'ieten hebben zich daar tot grootste politieke machtsfactor ontpopt. Niet in de laatste plaats dankzij de hulp van het zelf grotendeels sji'ietische Iran. Als de sji'ieten inderdaad de macht grijpen in Irak, doorkruist dit alle mooie plannen die de VS met het land had en wordt de positie van Iran in de regio aanzienlijk versterkt.

Ondertussen volgen de ayatollahs een geheel eigen redenering. Zoals iedereen met een kwaad geweten zien zij overal vijanden. En daarom zijn ze er waarschijnlijk van overtuigd dat een nucleair arsenaal onontbeerlijk is. Bovendien hebben zij hun conclusies getrokken uit het lot dat het Irak van Saddam trof. Achteraf bleken de Irakezen de waarheid te hebben gesproken toen zij de internationale gemeenschap bezwoeren dat zij geen wapens voor massavernietiging hadden. Toch werd het oorlog. Dus: als de Amerikanen eenmaal overtuigd zijn van boze bedoelingen, kan niets hen meer op andere gedachten brengen. Maar neem nu Pakistan en Noord-Korea: Pakistan is islamitisch en heeft atoombommen. Toch kan de VS het goed vinden met president Musharraf. Wat Noord-Korea betreft: met deze krankzinnigste en gevaarlijkste dictatuur op aarde, die in staat is Amerika met raketten te treffen, is de VS bereid tot 'dialoog'. Alleen het bezit van atoombommen biedt dus afdoende bescherming tegen de Verenigde Staten, zal de gevolgtrekking van Teheran zijn.

"De situatie is erg gevaarlijk", zegt Natalie Goldring, veiligheidsdeskundige aan de Georgetown University in Washington. "Iran heeft gekeken naar het Amerikaanse beleid jegens Irak en Noord-Korea en heeft besloten dat het meer op Noord-Korea wil lijken dan op Irak."

Volkscrant

Blair maakt halve excuses vanwege Irak

door Peter de Waard – 29 september 2004

'Ik maak mijn excuses voor de informatie die onjuist is gebleken. Maar ik maak geen excuses voor het ten val brengen van Saddam Hussein.' De Britse premier Tony Blair kwam gisteren in zijn rede voor het Labourcongres in Brighton met een halve verontschuldiging voor de oorlog in Irak.

Na achttien maanden volgehouden te hebben dat de massavernietigingswapens alsnog zouden worden gevonden, wilde hij nu volmondig erkennen dat ze er niet waren. 'Maar de wereld is een betere plek zonder Saddam Hussein', zo rechtvaardigde hij de oorlog. Hij gaf toe dat de oorlog tegen Irak het land heeft verdeeld. 'Weet ik of ik gelijk heb? Instinct is geen wetenschap. Net als ieder ander mens ben ik feilbaar. Maar ik weet wat ik geloof. Ik geloof dat democratie in Irak een grotere veiligheid hier betekent.' [...]

NRC Handelsblad

Israël houdt 'alle opties open' inzake kernwapen Iran

29 september 2004

Israël houdt „alle opties open" om te voorkomen dat Iran een kernwapen ontwikkelt. In een vraaggesprek met het dagblad Yedioth Ahronot zei de Israëlische minister van Defensie Mofaz dat Israël Iran beschouwt als „de gevaarlijkste vijand" en een Iraans kernwapen als een zeer ernstige „bedreiging". De in Irak geboren minister zei de kans klein te achten dat in Iran een gematigd regime aan de macht komt dat het nucleaire programma uitsluitend voor vreedzame doeleinden zal gebruiken. Israël beschikt als enig land in het Midden-Oosten wel over kernwapens.

NRC Handelsblad

Verontschuldigen van Tony Blair

AP - 30 september 2004

In een poging vrede te sluiten met zijn achterban en de vertrouwenscrisis over Irak te bezweren heeft de Britse premier Tony Blair op het Labour-congres verontschuldigen aangeboden voor de foutieve inlichtingen over massavernietigingswapens. Maar hij bleef deelname aan de oorlog rechtvaardigen, „omdat de wereld beter af is met Saddam in de cel”.

Metro

Drie mannen aangeklaagd in verband met 'vuile bom'

1 oktober 2004

LONDEN (ANP) - Het Britse Openbaar Ministerie heeft drie mannen aangeklaagd die probeerden materialen aan te schaffen voor een radioactieve 'vuile bom'. De politie arresteerde de mannen afgelopen vrijdag na een tip van de krant News of the World.

Een journalist van de zondagskrant News of the World was geïnfiltrerd in de bende die handelde in opdracht van een Saudiër die de „islamitische zaak” een warm hart toedraagt. De man zou bereid zijn geweest ruim 440.000 euro neer te tellen voor een kilo hoogradioactief materiaal, dat uit Rusland afkomstig zou zijn.

De drie verdachten worden vervolgd op grond van de Britse antiterrorwetten uit het jaar 2000. Een vierde arrestant werd donderdag door de autoriteiten op vrije voeten gesteld.

Trouw

IAEA mag niet praten met Khan

1 oktober 2004

De Pakistaanse autoriteiten hebben onderzoekers van het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA) de toegang ontzegd tot de atoomgeleerde Abdul Qadeer Khan. Dat zei IAEA-chef Mohammed el-Baradei gisteren tegenover de BBC. „We hebben geen toestemming gekregen van Pakistan om met de man te praten”, zei de Egyptenaar. Het is de eerste keer dat het IAEA toegeeft dat Pakistan Khan afschermt. De geleerde heeft nucleaire technologie aan landen als Libië, Iran en Noord-Korea verkocht, en zou de spil zijn in een internationale smokkelnetwerk.

NRC Handelsblad

Pakistan werkt atoominspectie tegen

1 oktober 2004

De Pakistaanse autoriteiten hebben onderzoekers van het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA) de toegang ontzegd tot de atoomgeleerde Abdul Qadeer Khan. Dat verklaarde IAEA-chef Mohammed el-Baradei gisteren in een vraaggesprek met de Britse omroep BBC. „We hebben geen toestemming gekregen van Pakistan om met de man te praten”, zei de Egyptenaar El-Baradei. Het is de eerste keer dat het IAEA toegeeft dat Pakistan Khan afschermt. De geleerde is in opspraak geraakt. Eind vorig jaar werd duidelijk dat hij in het geheim een internationale netwerk had opgezet voor de verspreiding van nucleaire technologie. Daarvan zouden onder andere Iran, Libië en Noord-Korea hebben geprofiteerd. Volgens El-Baradei beslaat Khans netwerk meer dan dertig landen en bedrijven. Khan deed in de jaren zeventig ook nucleair onderzoek in Nederland.

Trouw

Citaten – ‘Ik heb nog nooit gewefeld’

door redactie buitenland – 2 oktober 2004

Het grootste deel van het debat tussen John Kerry en George Bush ging over Irak. Hieronder enige citaten uit het debat.

[...]

Kerry: „De president heeft vier jaar gehad om te proberen iets te doen (aan verspreiding van kernwapens). En Noord-Korea heeft méér wapens. Iran is op weg naar meer wapens. En in dit tempo zal het nog dertien jaar duren om dergelijke wapens in Rusland veilig te stellen. Ik zal dat in vier jaar doen. En ik zal onmiddellijk stappen nemen om bilaterale gesprekken te voeren met Noord-Korea.”

[...]

Parool

Iraans en Syrisch gevaar

door Frans Peeters – 2 oktober 2004

Massavernietigingswapens in de handen van schurkenstaten vormen een groter gevaar dan terreur. Maar het ergst zijn zulke wapens in handen van terroristen zelf. Een gesprek 'Ik zie heel wat dreigingen tegen levens van onschuldigen. Atoomwapens bijvoorbeeld, in handen van landen als Iran of Noord-Korea. Libië was ook zo'n land, maar het heeft na de de invasie in Irak eieren voor zijn geld gekozen. En Irak was zo'n land."

"Ook een land als Syrië met chemische wapens vormt een dreiging voor de beschaafde wereld. Het is immers geen democratie. Het land beschikt over een grote hoeveelheid raketten, Scud-C's en -D's, met een bereik van vijfhonderd kilometer. Daarmee ligt heel Israël binnen hun bereik. Ze kunnen er zowel conventionele als chemische ladingen op monteren en daarmee grote schade aanrichten."

"Het tweede grote gevaar voor de beschaving is de conventionele terreur, zoals de Amerikanen op 11 september 2001 hebben ondergaan en de Spanjaarden op 11 maart van dit jaar. In het Midden-Oosten is die vorm van terrorisme bijna aan de orde van de dag."

"Zulke terreur is globaal en moet globaal worden bestreden, met alle middelen. De enige manier is samenwerking van alle positieve krachten. Dat gebeurt ook wel, de internationale uitwisseling van inlichtingen is verbeterd. Israël bijvoorbeeld werkt zeer nauw samen met de VS en met sommige Europese landen. Maar niet met allemaal. Toch is dat de enige manier om succes te boeken tegen de terroristen."

Aan het woord is Danny Yatom (59). Tegenwoordig is hij lid van de Knesset, het Israëlische parlement, voor de Arbeiderspartij. Van 1996 tot 1998 was hij hoofd van de Mossad. Onder Ehud Barak was hij chef-staf van de premier en van de minister van Defensie. Yatom weet kortom waarover hij praat. "Het gevaar bestaat dat terroristen atomaire, chemische of biologische wapens in handen krijgen, bijvoorbeeld van Syrië, Noord-Korea, of Iran. Of dat ze die stelen, of kopen."

Als derde dreiging, specifiek voor Israël, noemt hij de conventionele oorlog, vooral van de kant van Syrië.

Maar dat betekent voor het regime in Damascus pure zelfmoord.

"Tja, dat dachten we ook in 1973. Niettemin vielen Egypte en Syrië ons aan. Die oorlog eindigde ermee dat we tot op honderd kilometer van Cairo doordrongen en dat Damascus binnen het bereik van onze artillerie kwam te liggen. Toch blijven ze dromen van een aanval op Israël, niet alleen in Syrië, maar ook in Libanon, Saoedi-Arabië, en Soedan. Al die landen stuurden indertijd eenheden om Syrië en Egypte tegen ons te helpen."

"Israël wordt kortom omringd door drie cirkels van gevaren: met massavernietigingswapens, met conventionele wapens en door terroristen. De rest van de wereld wordt bedreigd door massavernietigingswapens en door terreur."

Vorige week zijn op een parade in Teheran nieuwe raketten getoond die Israël kunnen bereiken. Is het extra gevaarlijk dat die onder controle staan van de Revolutionaire Garde, in plaats van de reguliere Iraanse strijdkrachten?

"Nee. De dreiging van die raketten is op zichzelf groot genoeg. Iran heeft wel een gekozen parlement, maar is geen democratie. Alle strijdkrachten, het leger, de luchtmacht, de marine en de Revolutionaire Garde, staan uiteindelijk onder controle van de ayatollah's. Die nemen de beslissingen op het hoogste echelon. Het zijn mensen met zéér antiwesterse, extreme gevoelens. Ze bevorderen terreur door hulp aan groepen als Hezbollah, Hamas, de Islamitische Jihad, de Moslim Broederschap in Egypte en de terroristen in Algerije en Tsjetsjenië. Het zijn juist die ayatollah's die nu proberen nu een arsenaal van onconventionele wapens op te bouwen."

The Sunday Times beweert dat Syrië ultracentrifuges heeft om uranium te verrijken. En dat president Assad een ruil heeft voorgesteld aan Iran: de Iraakse atoomgeleerden die na de Amerikaanse invasie naar Syrië zijn gevlucht, zouden naar Iran kunnen om dat land te helpen bij zijn pogingen een atoombom te construeren. In ruil daarvoor zou Syrië de Iraanse kennis van de bom krijgen.

"Ik ken dat artikel niet, maar het zou me niet verbazen. Syrië streeft naar een 'strategisch evenwicht' met Israël. Met hun luchtmacht is dat nooit gelukt. Die is steeds inferieur geweest aan de Israëlische. Daarom hebben ze een vloot van raketten aangeschaft. Plus een erg effectief luchtafweersysteem. Dat zal ons nog veel hoofdpijn bezorgen."

"Ik denk dat Bashir Assad in de eerste plaats is geïnteresseerd in de stabiliteit van zijn regime. Hij zit niet zo sterk in het zadel als zijn overleden vader. Hij is een aleviet, alevieten vormen maar twaalf procent van de Syrische bevolking. De grote meerderheid is soenniet. De alevieten zijn steeds bezorgd overvleugeld te worden."

"Assads tweede zorg is de controle van de Libanon. Maar de Verenigde Naties hebben hem gevraagd zich uit dat land terug te trekken. Ik ben nieuwsgierig hoe Syrië met dat probleem zal omgaan."

"De derde prioriteit is een goede verstandhouding met de VS."

"De vierde is de Golan Hoogten terug te krijgen. En pas de vijfde is vrede met Israël. Assad is alleen geïnteresseerd in het vredesproces vanwege zijn verhouding met de VS en om de Golan terug te krijgen."

"Nogmaals, het artikel in The Sunday Times klinkt niet onwaarschijnlijk. Maar in eerste instantie wordt de Syrische dreiging belichaamd door de raketten met chemische koppen. Het land beschikt over een grote kwantiteit van zulke wapens. Ze zijn operationeel en ze kunnen Israël er zeer zware schade mee toebrengen."

Maar dat zou echt zelfmoord betekenen. We mogen toch aannemen dat men zich in Damascus realiseert dat Israël beschikt over een afdoende afschrikkingsmacht.

"Het is inderdaad alleen die Israelische verdedigingscapaciteit die zo'n Syrische aanval met chemische wapens steeds heeft voorkomen. Ze realiseren zich dat ze een zeven keer zo zware klap terugkrijgen als ze ons aanvallen."

We weten dat 'de vader van de islamitische bom', dr Abdel Kader Khan, de Pakistaanse atoomgeheimen heeft verkocht aan Noord-Korea, Iran en Libië. The New York Times suggereert dat ook Saoedi-Arabië en Syrië tot zijn klanten behoorden.

"Er zijn veel Arabische landen met nucleaire ambities, niet alleen Syrië, maar ook Egypte en Saoedi-Arabië zouden een nucleaire capaciteit willen. Ja, ook Egypte. Niemand kan de mogelijkheid van een andere Egyptische politiek dan de huidige uitsluiten. Zoals ook niemand de verborgen Syrische agenda kent."

"Ik sluit niet uit dat Khan zijn kennis met veel meer landen heeft gedeeld dan met Noord-Korea, Iran en Libië. Daar heeft de New York Times gelijk in. Khan was immers op geld uit, dus waarom zou hij het bij die drie hebben gelaten? Ik hoop dat de Verenigde Staten Khan hebben ondervraagd over de landen waarmee hij nog meer zaken heeft gedaan."

Dat hoopt u, of dat weet u?

"Ik weet dat de Amerikanen Khan hebben verhoord. Maar ik ken de details van die verhoren niet."

Nog even terug naar het probleem van nucleaire wapens in de handen van terroristen. De Russische generaal Alexander Lebed heeft voor het Amerikaanse Congres verklaard dat tientallen Russische kofferbommen (nucleaire bommen in diplomatenkoffers) zoek waren. U zegt dat terroristen geprobeerd hebben nucleaire kennis of materialen te kopen. Hoe groot is de kans dat ze zulke kofferbommen hebben kunnen kopen?

"Ik weet niet of die bommen nog steeds vermist worden. Wel weet ik dat nucleaire experts uit de voormalige Sovjet-Unie bereid waren, en mogelijk nog zijn, om niet alleen hun kennis te verkopen, maar ook het nucleaire materiaal waarover ze beschikten. Ik weet dat zulke experts hun kennis hebben aangeboden aan Iran - ik heb het over kennis voor militaire doelen, niet over het vreedzame gebruik van kernenergie. Rusland bouwt nog steeds nucleaire installaties in Iran. De Israëlische premier Barak heeft er bij Jeltsin eens op aangedrongen het project in Iran te stoppen. Jeltsin stemde daarmee in, op voorwaarde dat Barak vier miljard dollar ter compensatie op tafel legde."

Algemeen Dagblad

Kerry valt Irak-beleid Bush opnieuw aan

AFP – 4 oktober 2004

Washington - De Democratische presidentskandidaat Kerry heeft na zijn succesvolle televisiedebat met president Bush een nieuwe gelegenheid aangegrepen zijn rivaal onderuit te halen.

Volgens Kerry toonde een bericht in de New York Times opnieuw aan dat Bush belangrijke informatie heeft achtergehouden over Irak en dat de Amerikaanse bevolking is misleid.

De krant schrijft dat de Amerikaanse regering al in het begin van 2001 wist dat er geen harde bewijzen waren voor een Iraaks nucleair programma. Desondanks waarschuwden onder anderen nationaal veiligheidsadviseur Condoleezza Rice en vice-president Cheney ervoor dat Irak atoomwapens had of deze op korte termijn kon ontwikkelen.

Dat blijkt uit een uitgebreide analyse van het regeringsbeleid, die de New York Times zaterdagavond op zijn website publiceerde. In de aanloop naar de inval van Irak hamerden Bush en de zijnen erop dat het Iraakse wapenarsenaal een direct gevaar vormde. Tot op de dag van vandaag zijn er evenwel geen massavernietigingswapens aangetroffen.

Een van de bewijzen die Washington aanvoerde voor een vermeend Iraaks nucleair programma was een onderschepte hoeveelheid aluminium buizen die Irak had laten verschepen via Hongkong. Zowel Rice als Cheney zei in 2002 dat deze buizen alleen maar deel konden uitmaken van nucleaire installaties en dat daarmee was aangetoond dat Saddam Hussein werkte aan kernwapens. Volgens The New York Times hadden adviseurs en wetenschappers bij inlichtingendiensten er een jaar eerder al op gewezen dat de buizen mogelijk ook voor andere, niet-nucleaire toepassingen waren bedoeld waren. Een hoge regeringsfunctionaris vertelde de krant dat Rice dit ook wist. In een reactie zei de nationale veiligheidsadviseur dat de inlichtingendiensten in de maanden na 11 september 2001 er wel degelijk van overtuigd waren dat de buizen voor de productie van nucleaire wapens waren bestemd. Pas in een later stadium zou ze zijn ingelicht over opvattingen binnen het ministerie van Energie, dat de buizen ook voor andere doeleinden konden worden gebruikt.

Volkskrant

‘Witte Huis ging selectief om met informatie Irak’

door Jan Tromp – 4 oktober 2004

Het Witte Huis heeft in 2002 de twijfel van inlichtingendiensten genegeerd over Saddam Husseins kernwapenprogramma. Het Witte Huis omhelsde daarentegen geheime informatie die moest bewijzen dat de Iraakse leider bezig was het atoomwapen te ontwikkelen.

De New York Times publiceerde gisteren een stuk van drie pagina's waarin de regering-Bush ervan wordt beticht verdachte inlichtingen uit het Iraakse leger te hebben gebruikt op weg naar de oorlog. De krant zegt zich te baseren op de getuigenis van vier CIA-officieren en twee hoge ambtenaren in de regering. De kern van het verhaal gaat over de betekenis die moest worden toegekend aan aluminium buizen die blijkens informatie van de CIA in Irak lagen opgeslagen.

Voor vice-president Dick Cheney vormden ze de 'absolute zekerheid' over de bedoelingen van Irak. De buizen zouden zijn bestemd voor een clandestien ultracentrifugeproject waarmee Irak zich aan grondstof voor de atoombom zou helpen. Nationale veiligheidsadviseur Condoleezza Rice zei op 8 september 2002 dat 'de buizen alleen geschikt zijn voor een nucleair wapenprogramma'. Op 5 februari 2003 voerde minister van Buitenlandse Zaken Colin Powell, in een rede voor de Veiligheidsraad, de buizen eveneens op als bewijs van de kwade bedoelingen van Irak.

De New York Times schrijft nu dat de regering-Bush inlichtingen negeerde waarin ernstige twijfel werd uitgesproken over de bestemming van de buizen. Op het ministerie van Energie geloofden deskundigen dat ze bedoeld waren voor kleine artillerieraketten. Hoge ambtenaren maakten zich er prive_ zorgen over dat de nucleaire kwestie 'zwak' was, aldus de krant.

Het Witte Huis probeerde gisteren meteen de CIA de verantwoordelijkheid toe te schuiven. Dan Bartlett, directeur Communicatie van president Bush, zei dat het Witte Huis niet anders kon dan zich te baseren op informatie van de directeur van de CIA. Bartlett: 'Die zei: wij geloven dat Saddam Hussein bezig is een nucleaire macht op te bouwen.'

Trouw

‘Regering-Bush blies atoomgevaar Saddam op’

door redactie buitenland – 4 oktober 2004

AMSTERDAM - De Amerikaanse regering heeft vanaf 2001 stelselmatig vastgehouden aan het bewijs dat de Iraakse dictator Saddam Hoessein bezig was een kernwapen te ontwikkelen, terwijl ze wist dat de aanwijzingen zeer twijfelachtig waren.

Dat stelt de Amerikaanse krant The New York Times in een uitgebreide reconstructie op zijn webpagina. Redacteuren hebben onderzocht hoe het Witte Huis het verhaal de wereld inhielp dat Saddam op grote schaal een bepaald type aluminium buizen had aangeschaft die alleen maar geschikt zijn voor atoomwapenprogramma's, zoals Bush' veiligheidsadviseur Condoleezza Rice het formu-leerde in september 2002.

Washington voerde aan dat de buizen bedoeld waren voor centrifuges om uranium te verrijken, een manier om splijtmateriaal voor atoombommen te produceren: he_t bewijs dat Saddam zijn atoomprogramma nieuw leven had ingeblazen. „We willen het rokende pistool niet zien veranderen in een paddestoelwolk", legde Rice destijds op CNN uit.

In werkelijkheid, zo stelt The New York Times, waren binnenlandse en buitenlandse experts ervan overtuigd dat de buizen ongeschikt waren voor die centrifuges, en dat Irak de buizen al veel langer toepaste voor de productie van een bepaald type raket.

Zowel de CIA als de regering was daarvan op de hoogte. Maar ze hebben volgens de Times de ontlastende informatie genegeerd, of tot voetnoten verwerkt; in een later stadium werd het taalgebruik zodanig aangepast dat, strikt genomen, niemand loog. Zo zei president Bush in zijn rede tot de natie in januari 2003 dat de fameuze buizen geschikt voor kernwapenproductie waren.

Deze door de CIA gekeurde formulering was op zich niet onjuist, mits de buizen zo ongeveer omgesmolten en opnieuw geproduceerd zouden worden, en ging voorbij aan de bewijzen dat ze daarvoor niet gebruikt werden.

Saddams vermeende atoomprogramma (dat ook volgens de VS inmiddels non-existent is gebleken) was voor veel Congresleden het argument om president Bush volmachten te geven om Saddam te verdrijven. Toen de Senaat in oktober 2002 met 77 tegen 23 daarmee instemde, zei de Democratische senator Feinstein: „Het grote gevaar is het nucleaire.”

Volgens Bush' Democratische rivaal, John Kerry, toont het verslag van de Times dat Bush de natie destijds misleid heeft. Maar pikant is dat hetzelfde verslag ook kritisch is over Kerry en zijn running mate John Edwards. Kerry beargumenteerde zijn stem voor de oorlog destijds met de stelling dat alle Amerikaanse veiligheidsexperts het er over eens waren dat Saddam bezig was kernwapens te ontwikkelen. Maar zo boud stond het zelfs niet in het CIA-rapport waarop Kerry zich beriep.

De Democraat, winnaar van het eerste tv-debat met Bush, staat trouwens volgens de jongste peiling van het weekblad Newsweek met 49 tegen 46 procent voor op Bush.

Volkskrant

‘Japan moet preventief aanvallen’

Reuters, AP, AFP – 5 oktober 2004

Japan zou zijn militaire beleid moeten aanpassen zodat het land ook een preventieve aanval kan uitvoeren. Dat adviseerde een commissie van academici en zakenlieden maandag aan de Japanse premier Junichiro Koizumi. Het advies zal als basis dienen voor een grondige herziening van het defensiebeleid die Japan voor het einde van het jaar wil doorvoeren.

De commissie vindt dat de regering de mogelijkheid van aanvallen op vijandige raketbases zou moeten bestuderen. Tegen zo'n beleid zullen China en Noord-Korea fel protesteren. Japan heeft sinds het in de Tweede Wereldoorlog verslagen werd een pacifistische grondwet.

Noord-Korea vuurde in 1998 een proefraket af op Japan. Volgens deskundigen beschikt het communistische land over tweehonderd raketten die tot Japan reiken. Er zijn sterke aanwijzingen dat Noord-Korea een vergevorderd nucleair wapenprogramma heeft.

'Terreur, aanvallen via internet, en de dreiging van regionale nucleaire machten zijn onderdeel van een veranderende veiligheidssituatie waaraan Japan zich moet aanpassen', aldus het rapport. De Noord-Koreaanse raketten zijn niet de enige dreiging die van het land uitgaan. Het regime heeft bijvoorbeeld ook een team van vijfhonderd hackers, die computernetwerken kunnen aanvallen, zo zei de Zuid-Koreaanse minister van Buitenlandse Zaken gisteren.

De Japanse commissie adviseert ook het exportverbod op wapens op te heffen, of in ieder geval een uitzondering te maken voor de Verenigde Staten om zo het onderzoek naar raketverdedigingsinstallaties vooruit te helpen. Ook dat zou een radicale breuk zijn met het huidige beleid. 'In het rapport staan doortastende aanbevelingen, die lange tijd strikt taboe waren,' zegt commissielid Tetsuo Maeda.

Premier Koizumi liet in een eerste reactie op de aanbevelingen weten dat 'dit is wat Japan nodig heeft om vrede en stabiliteit te waarborgen'.

De commissie spreekt zich nadrukkelijk uit tegen een Japans nucleair programma. Japan heeft volgens deskundigen de technologische kennis om atoomwapens te maken, maar volgens de commissie moet het Japans defensiebeleid de veiligheid van het land vergroten. Kernwapens zouden daar niet toe bijdragen, stelt de commissie.

Japan werkt op het gebied van veiligheid nauw samen met de VS. Premier Koizumi zou overwegen de Amerikanen te vragen hun marinebasis in Okinawa tot buiten de Japanse landsgrenzen te verplaatsen. In ruil daarvoor zou de VS meer mogelijkheden krijgen om militair materieel in Japan op te slaan.

Metro

CIA-adviseur: Geen massavernietigingswapens Irak

6 oktober 2004

WILKES-BARRE (ANP) - Een adviseur van de inlichtingendienst CIA getuigde woensdag voor de senaatscommissie voor de strijdkrachten dat Irak geen voorraden massavernietigingswapens bezat. De Amerikaanse president George Bush verdedigde woensdag opnieuw zijn besluit om Irak aan te vallen.

Volgens Bush was het na de aanslagen in september 2001 bittere noodzaak voor de Verenigde Staten om mogelijke bronnen te zoeken waar terroristen massavernietigingswapens zouden kunnen verwerven. „We moesten alle plekken waar terroristen zulke wapens konden krijgen, goed onderzoeken. Een regime sprong eruit, de dictatuur van Saddam Hussein", aldus de president.

Hij memoreerde aan het verleden van Saddam Hussein en diens gebruik van massavernietigingswapens in de jaren tachtig. „Er was een reëel risico dat Saddam Hussein wapens, materialen of informatie zou doorspelen aan terroristische netwerken. In de wereld na '11 september' konden we ons niet veroorloven dat risico te nemen", zei Bush.

Geen wapens

Volgens CIA-adviseur Charles Duelfer beschikte Irak voor de oorlog helemaal niet over nucleaire, chemische of bacteriologische wapens. Dagblad The Washington Post schreef woensdag, op gezag van bronnen die bekend waren met de getuigenis van Duelfer, dat Irak voor de oorlog niet in staat was massavernietigingswapens te produceren.

De vermeende aanwezigheid van massavernietigingswapens, of in ieder geval de ambitie van het regime-Hussein om ze te produceren, was het belangrijkste argument van de Amerikaanse regering om Irak aan te vallen. Ruim anderhalf jaar na de invasie is echter nog geen enkel spoor gevonden van verboden wapens of van de veronderstelde geheime laboratoria en fabrieken.

Metro

Iran

7 oktober 2004

Iran is een week geleden onder toezicht van het Internationaal Atoomenergie Agentschap begonnen met het opwerken van uranium, waarna het kan worden gebruikt voor een atoombom.

REGIONALE DAGBLADEN

Haagsche Courant

Bewijzen voor wapenopbouw van Saddam

18 september 2004

WASHINGTON - De Iraakse dictator Saddam Hussein wilde chemische, biologische en nucleaire wapens maken. De hoogste Amerikaanse wapeninspecteur in Irak, Charles Duelfer, stelt dit in een rapport dat volgende week wordt gepubliceerd, zo heeft een Amerikaanse functionaris vrijdag laten weten. Volgens hem is er echter opnieuw geen bewijs gevonden dat er massavernietigingswapens in Irak waren ten tijde van de Amerikaanse invasie vorig jaar.

Volgens de anonieme informant bevestigt het rapport een verhaal van The New York Times dat Saddam van plan was zijn programma voor massavernietigingswapens te hervatten zodra de internationale sancties tegen het land werden opgeheven.

In het vuistdikke rapport wordt een gedetailleerd beeld geschetst van het Iraakse programma, dat onder meer is gebaseerd op verklaringen van wetenschappers die onder het regime van Saddam hebben gewerkt. Ook zouden in Irak documenten over het wapenprogramma zijn gevonden die waren ondertekend door naaste medewerkers van Saddam.

Het meest overtuigende bewijs voor een verborgen wapenprogramma zou in laboratoria in Irak zijn gevonden die onder toezicht van de inlichtingendiensten stonden. In de laboratoria zouden kleine hoeveelheden uiterst gevaarlijke chemische en biologische middelen zijn aangetroffen, genoeg om individuen mee te doden, maar te weinig om grote groepen mensen mee om te brengen. Duelfer volgde begin dit jaar David Kay op als wapeninspecteur. Duelfer had al aangekondigd dat hij zich zou richten op de plannen van het vorige Iraakse regime. Zijn

voorganger Kay kwam vorig jaar al tot de conclusie dat er geen bewijs voor het bestaan van massaververnietigingswapens in Irak is.

Twentsche Courant Tubantia

Klapt de nucleaire paraplu nu toch uit?

Van onze redactie buitenland – 19 september 2004

Saoedi-Arabië overweegt de aanschaf van kernwapens. Dat meldde het dagblad The Guardian gisteren zonder overigens bronnen te noemen. Als het verhaal waar is, zou dat het Midden-Oosten nog instabieler kunnen maken.

Volgens de doorgaans betrouwbare Britse krant werken de Saoedi's aan een herziening van hun veiligheidsstrategie. In 'de hoogste Saoedische kringen' circuleert, aldus The Guardian, een document waarin drie strategische toekomstvisies zijn opgenomen. Saoedi-Arabië zou zelf een nucleair wapen kunnen verwerven, dan wel de bescherming kunnen zoeken van een andere nucleaire macht of versterkt kunnen inzetten op een poging het Midden-Oosten kernwapenvrij te maken. Onbekend is of Riyad al een keuze heeft gemaakt.

Wat de uitkomst ook wordt, de strategiediscussie tekent hoe dan ook het toegenomen Saoedische wantrouwen jegens de Verenigde Staten. Tot nu toe gingen de VS en andere Westerse landen ervan uit dat dat Saoedi-Arabië onder Amerika's nucleaire paraplu zou willen blijven. De relatie tussen beide landen is echter danig verslechterd na de aanslagen van 11 september.

Veel kapers kwamen uit Saoedi-Arabië. Iets dat in de neo-conservatieve kringen achter president Bush tot felle kritiek op het land leidde. Pleidooien om Saoedi-Arabië als partner te laten vallen dan wel onder druk te zetten om te democratiseren zijn binnen deze groep aan de orde van de dag.

De Saoedische autoriteiten hebben daaruit kennelijk de conclusie getrokken dat zij niet meer op de Amerikanen kunnen bouwen. En dat zij zichzelf op een andere manier moeten zien te beschermen. Veel landen in het Midden-Oosten en ook in Azië hebben uit het weggagen van Saddam Hoesein enerzijds en de coulante manier waarop de VS bijvoorbeeld Pakistan behandelt één conclusie getrokken: het bezit van een kernwapen kan een groot verschil maken. Pakistan was immers jarenlang een broeinest van fundamentalistische terreur, maar het heeft ook 'de bom'. Vandaar, redeneren veel Arabieren, dat het niet wordt aangepakt.

Pakistan is overigens ook het land waar Saoedi-Arabië volgens deskundigen nucleaire raketkoppen zou kunnen kopen. Volgens hen is dat de meest waarschijnlijke manier waarop het land zich nucleair zou willen bewapenen. Raketten om die koppen op te monteren heeft het eind jaren negentig al in China aangeschaft.

Afgezien van de groeiende verwijdering tussen Riyad en Washington wordt het Saoedische streven naar een bom wellicht nog door andere zaken ingegeven.

Het land is uitermate bezorgd over de verhalen dat Iran bezig is nucleaire wapens te ontwikkelen. Teheran ontkent weliswaar, maar Riyad is bang voor een verdere machtsverschuiving ten nadele van Saoedi-Arabië.

En dan is er nog Israël dat over kernwapens beschikt. De Saoedi's vinden dat het land veel harder zou moeten worden aangepakt door het internationaal atoomagentschap IAEA om precies te weten te komen wat Israël allemaal kan.

Het uitlekken van de Saoedische strategiediscussie kan bedoeld zijn als middel om enkel de druk op Israël te vergroten. Experts, zoals David Albright van het Institute for Science and International Security, zijn echter somberder. 'Er is duidelijk een grote onrust in het Midden-Oosten. En die onzekerheid roept de vraag naar bescherming, naar een nucleaire paraplu, op. Dat is buitengewoon verontrustend.'

Provinciale Zeeuwsche Courant

Iran werkt verder aan kernprogramma

ANP, Reuters, AFP – 22 september 2004

WENEN - Iran is begonnen met proeven in een installatie die een grote hoeveelheid materiaal voor nucleaire centrifuges produceert. Dat zei een Iraanse functionaris gisteren.

De tests, waarbij 37 ton ruwe uranium wordt omgezet in uraniumgas, verlopen succesvol, aldus de functionaris. Het materiaal dient na de omzetting als brandstof voor nucleaire centrifuges waarmee verrijkt uranium kan worden gemaakt. De hoeveelheid is, indien verrijkt, genoeg voor vijf kernwapens. Iran is vastbesloten zijn programma te handhaven, ook als het Internationaal Atoomenenergie Agentschap de controles staakt. Volgens president Khatami is Iran niet bezig kernwapens te maken.

De Gelderlander

Onveilig

Commentaar – 24 september 2004

Iran wees deze week de eis van het Internationale Atoom Bureau om zijn programma's voor uraniumverrijking te bevriezen van de hand. Het was een bericht op pagina zoveel van de kranten, maar wel illustratief voor een snel groeiend gevaar en het ontbreken van ook maar iets van een antwoord.

Elke generatie heeft haar eigen nachtmerries. Sinds in Hiroshima het atoomtijdperk begon, was dat eerst de 'Laatste Wereldoorlog' en nu is daar de dubbele dreiging van uit de hand lopende regionale conflicten en nucleair terrorisme voor in de plaats gekomen.

In het Midden-Oosten, op het subcontinent van India en het Koreaanse schiereiland is de mogelijkheid dat een confrontatie met conventionele wapens leidt tot inzet van atoomwapens maar al te reëel. In Rusland liggen enorme, slecht bewaakte voorraden nucleaire splijtstof, terwijl in het ongerede rakende alarmsystemen de kans op een lancering per vergissing doen toenemen.

De gestage spreiding van kernwapens over de wereld vergroot het risico dat nucleair materiaal via de achterdeur wordt verkocht. En als Bin Ladens manschappen in iets verschillen van de terroristen die hen door de geschiedenis heen zijn voorgedaan, dan is het wel in koopkracht.

Terwijl de Amerikaanse militaire stoomwals is vastgelopen in het moeras van een oorlog die uit een oogpunt van zelfverdediging overbodig is gebleken, wordt het echte risico alleen maar groter. Goed te verdedigen valt de stelling dat de invasie van Irak, Iran en Noord-Korea heeft aangespoord het nucleaire gaspedaal flink in te drukken.

In beide kwesties maakt de Amerikaanse diplomatie een machteloze indruk. Bush wil dat de Veiligheidsraad Iran sancties oplegt, maar veel landen, waaronder Duitsland en Frankrijk, voelen daar niet voor. En in de Koreaanse kwestie streeft Washington naar een internationalisering (ook Rusland, China, Japan en Zuid-Korea zouden moeten meepraten), zonder dat het een concreet diplomatiek scenario heeft opgeleverd.

Beschouwingen over het besluit van de regering-Bush om ten strijde te trekken tegen Saddam Hussein draaien nog al te vaak om de vraag naar de destructieve potentie van zijn regime na de eerste Golfoorlog en de kansen om van Irak een bruggenhoofd van westerse beschavingsideeën te maken. Het wordt tijd de collateral damage van dit avontuur in ogeschouw te nemen. Amerika en de wereld zijn per saldo niet veiliger, maar onveilig geworden.

BN/De Stem

Arabische landen kritiseren Israël

25 september 2004

Zaterdag 25 september 2004 - WENEN – Veertien Arabische landen hebben op de conferentie in Wenen van het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA) Israël bekritiseerd, omdat het land geen internationale wapeninspecteurs toelaat.

De naties vinden dat de joodse staat zijn nucleaire installaties moet laten controleren.

Directeur El-Baradei van de 'nucleaire waakhond' riep Israël eind vorig jaar op om in het belang van een duurzame vrede in het Midden-Oosten, het kernwapenarsenaal op te geven. Zijn organisatie herhaalde ook het standpunt dat het Midden-Oosten een kernwapenvrije zone moet zijn.

Het is bekend dat de joodse staat over kernwapens beschikt, maar Israël laat er geen woord over los. Het land heeft nabij de stad Dimona in de Negev-woestijn een kernreactor die volgens Israël alleen vreedzame doelen dient. Israël heeft het verdrag dat de verspreiding van kernwapens verbiedt niet ondertekend en het valt daarmee ook niet onder het inspectieregime van de IAEA. De IAEA-baas pleit al lange tijd voor een kernwapenvrij Midden-Oosten.

De Gelderlander

Protest tegen kernwapens Israël

25 september 2004

Veertien Arabische landen hebben gisteren op de conferentie in Wenen van het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA) Israël bekritiseerd, omdat het land geen internationale wapeninspecteurs toelaat. De naties vinden dat Israël zijn nucleaire installaties moet laten controleren.

Directeur el - Baradei van de 'nucleaire waakhond' riep Israël eind vorig jaar op om in het belang van een duurzame vrede in het Midden - Oosten, het kernwapensarsenaal op te geven. Het is algemeen bekend dat Israël over kernwapens beschikt, maar het land laat er nooit een woord over los.

De Stentor

Felicitaties Zalm na liquidatie terrorist

ANP - 27 september 2004

[...] Zalm zei verder met de president te hebben gesproken over de verbetering van de rechten voor vrouwen en minderheden, over buitenlandse onderwerpen als Irak en Afghanistan en over nucleaire wapens. Pakistan heeft onlangs aangekondigd zijn kernwapensarsenaal niet in te perken, maar juist te verbeteren. Musharraf benadrukte dat hij het non-proliferatieverdrag, dat regelt dat kernwapens verdwijnen, niet ondertekent. Nederland deed dat wel.

Het Pakistaanse nucleaire programma ligt onder internationale druk, helemaal nadat bleek dat topwetenschapper Abdul Qadeer Khan geheime informatie naar Iran, Libie en Noord-Korea had doorgespeeld. Het bleek te gaan om Nederlandse technologie voor de verrijking van uranium met ultracentrifuges. Die kennis had Khan in de jaren zeventig vanuit het Almelose bedrijf Urenco meegenomen naar Pakistan.

Het is het meest gevoelige onderwerp dat hij behandeld heeft, zei Musharraf daarover. In Pakistan is Khan als vader van de atoombom een held. Nederlandse organisaties als Greenpeace en de Campagne tegen de wapenhandel hadden bij de Nederlandse regering aangedrongen om de nucleaire ontwapening aan de orde te stellen.

Provinciale Zeeuwsche Courant

Kopers vuile bom gepakt

27 september 2004

LONDEN - De Britse politie heeft dit weekeinde vier mannen aangehouden die er van worden verdacht materiaal te hebben willen kopen voor het vervaardigen van een 'vuile kernbom'.

De mannen konden worden aangehouden na een tip van de krant News of the World. Een verslaggever van die kant had zich voorgedaan als iemand die in staat was het nucleaire materiaal te leveren.

De politie erkende pas in actie te zijn gekomen na de tip van de verslaggever. De vier zouden hebben gehandeld in opdracht van een Saoediër die banden zou onderhouden met Al Qaeda. De opdrachtgever zou 475.000 euro hebben willen betalen voor een kilo 'rood kwik', een radioactieve stof die zou zijn ontwikkeld door de Russen tijdens de Koude Oorlog.

Een 'vuile bom' is de naam voor een vrij simpel explosief, waarin licht radioactief materiaal is verwerkt. Na een 'gewone' ontploffing verspreidt dit materiaal zich, waardoor gevaarlijke straling ontstaat, zonder de explosieve eigenschappen van een echte kernbom.

BN/De Stem

Musharraf is nu de geziene gast

redactie binnenland – 28 september 2004

[...] Zalm zei verder met de president te hebben gesproken over de verbetering van de rechten voor vrouwen en minderheden, over buitenlandse onderwerpen als Irak en Afghanistan en over nucleaire wapens.

Pakistan heeft onlangs aangekondigd zijn kernwapensarsenaal niet in te perken, maar juist te verbeteren. Musharraf benadrukte dat hij het non-proliferatieverdrag, dat regelt dat kernwapens verdwijnen, niet ondertekent. Nederland deed dat wel.

Het Pakistaanse nucleaire programma ligt onder internationale druk, helemaal nadat bleek dat topwetenschapper Abdul Qadeer Khan geheime informatie naar Iran, Libië en Noord-Korea had doorgespeeld. Het bleek te gaan om Nederlandse technologie voor de verrijking van uranium met ultracentrifuges. Die kennis had Khan in de jaren zeventig vanuit het Almelose bedrijf Urenco meegenomen naar Pakistan.

Held

Het is het meest gevoelige onderwerp dat hij heeft behandeld, zei Musharraf daarover. In Pakistan is Khan als vader van de atoombom een held. Nederlandse organisaties als Greenpeace en de Campagne tegen de wapenhandel hadden bij de regering aangedrongen om de nucleaire ontwapening aan de orde te stellen.

Musharraf begon de dag met een audiëntie bij koningin Beatrix. Na zijn gesprek met Zalm ontmoette hij delegaties van de Eerste en Tweede Kamer. Daar zette hij uiteen wat hij gedaan heeft aan het democratiseringsproces sinds hij in 1999 met een geweldloze staatsgreep aan de macht kwam. Van de zijde van de Tweede Kamer kwamen vragen over onder meer kernwapens. 's Avonds praat de Musharraf nog met het bedrijfsleven.

Provinciale Zeeuwsche Courant

Zalm feliciteert Musharraf met liquidatie van terrorist

redactie binnenland – 28 september 2004

[...] Musharraf gaf aan dat zijn land zich inspant om terrorisme te bestrijden, maar dat er op de lange termijn ook een oplossing moet komen voor de politieke conflicten die aan terrorisme ten grondslag liggen. Waar het de gespannen relatie met buurland India betreft, zei de Pakistaanse president dat zijn land niet van plan is zijn kernwapencapaciteit uit te breiden en mee te werken aan de verspreiding van kernwapens. „Wij zijn toegewijd aan non-proliferatie.“

Musharraf ging ook nog in op de affaire rondom dr. Abdul Qadeer Khan, de Pakistaanse atoomgeleerde die in de jaren zeventig nucleaire geheimen uit Nederland smokkelde. Recent werd bekend dat hij die had doorverkocht aan Iran, Libië en Noord-Korea.

Op de vraag waarom Khan als straf slechts zijn excuses hoefde aan te bieden, zei Musharraf: „Deze man heeft ons land een slechte naam bezorgd en onze veiligheid in gevaar gebracht, maar in Pakistan is hij een held.“ Om er direct aan toe te voegen: „Niet helemaal zonder de hulp van uw land.“ Daarmee refererend aan Khans Nederlandse handlangers en studievriend.

Eindhovens Dagblad

Lof van Zalm voor moordaanslag

28 september 2004

[...] Waar het de gespannen relatie met buurland India betreft, zei de Pakistaanse president dat zijn land niet van plan is zijn kernwapencapaciteit uit te breiden en mee te werken aan de verspreiding van kernwapens. „Wij zijn toegewijd aan non-proliferatie.“ Eerder deze maand zei hij in de Pakistaanse krant Dawn nog dat hij Pakistans nucleaire programma wilde verbeteren.

Moesjarraf ging desgevraagd ook nog in op de affaire rondom dr. Abdul Qadeer Khan, de Pakistaanse atoomgeleerde die in de jaren zeventig nucleaire geheimen uit Nederland smokkelde. Recent werd bekend dat hij die had doorverkocht aan Iran, Libië en Noord-Korea. Op de vraag waarom Khan als straf slechts zijn excuses hoefde aan te bieden, zei Moesjarraf: „Deze man heeft ons land een slechte naam bezorgd en onze veiligheid in gevaar gebracht, maar in Pakistan is hij een held.“

Om er direct aan toe te voegen: „Niet helemaal zonder de hulp van uw land.“ Daarmee refererend aan het aandeel van Khans Nederlandse handlangers en studievriend in de zaak.

ANP

Kirgizië neemt partij plutonium in beslag

29 september 2004

BISHKEK (ANP/RTR) - De Kirgizische veiligheidsdienst heeft een man aangehouden die een hoeveelheid plutonium-239 probeerde te verkopen op de zwarte markt. Die stof kan worden gebruikt voor de productie van atoomwapens. Dat maakte een hoge veiligheidsfunctionaris woensdag bekend

Volgens de functionaris, Tokon Mamytov, staat vast dat het om de isotoop gaat die voor kernwapens kan worden gebruikt. Het spul was verpakt in zestig ampullen. De precieze hoeveelheid is niet bekendgemaakt. De verdachte is een Kirgiziër. De identiteit van de potentiële koper is nog onbekend.

Ook de herkomst van het plutonium is onbekend. In Kirgizië is geen enkele industrie gevestigd die de isotoop waarom het gaat kan produceren. Dinsdag waarschuwde Kirgizië al voor een toenemende interesse voor radio-actief materiaal op de zwarte markt.

Eindhovens Dagblad

Blair erkent fout inzake Irak

door Esther Gotink – 29 september 2004

LABOUR-CONGRES- Het hoge woord is eruit: de Britse premier Blair erkent dat hij de aanwezigheid van massavernietigingswapens in Irak verkeerd heeft beoordeeld. Maar van spijt is geen sprake.

Tony Blair heeft gisteren erkend fout te zijn geweest met de beoordeling dat Irak beschikte over massavernietigingswapens, de reden waarom hij de VS steunde in de bezetting van het land. De Britse premier zei in zijn toespraak tot het Labour-congres in Brighton echter dat hij echter geen excuses kon aanbieden voor de afzetting van Saddam Hoessein.

„Vóór dit congres gingen geruchten dat ik het onderwerp Irak niet wilde aansnijden. Dat is nooit mijn intentie geweest. Ik wil er wel degelijk over praten. Het bewijs dat Saddam beschikte over biologische en chemische wapens in plaats van de capaciteit om ze te maken, bleek verkeerd te zijn. Ik kan mijn excuses aanbieden voor de formatie die fout is gebleken, maar ik kan niet – tenminste niet oprecht – zeggen dat het me spijt dat Saddam is afgezet. De wereld is een betere plek met Saddam in de gevangenis.“ Blair zei er begrip voor te hebben dat het land verdeeld is geraakt over Irak, en ook waarom zoveel Britten het oneens zijn met zijn visie. „Beoordelingen zijn niet hetzelfde als feiten. Instinct is geen wetenschap. Ik ben net als elk mens feilbaar en evengoed in staat het bij het verkeerde eind te hebben.“ [...]

Haagsche Courant / Provinciale Zeeuwsche Courant / De Gelderlander

Blair erkent beoordelingsfout Irak

door Esther Gotink – 29 september 2004

BRIGHTON - Tony Blair heeft dinsdag erkend fout te zijn geweest met de beoordeling dat Irak beschikte over massavernietigingswapens, de reden dat hij de VS steunde in de bezetting van het land.

De Britse premier zei in zijn toespraak tot het Labourcongres in Brighton echter ook dat hij geen excuses kon aanbieden voor de afzetting van Saddam Hussein. "Vóór dit congres gingen geruchten dat ik het onderwerp Irak niet wilde aansnijden. Dat is nooit mijn intentie geweest. Ik wil er wel degelijk over praten. Het bewijs dat Saddam beschikte over biologische en chemische wapens in plaats van de capaciteit om ze te maken, bleek verkeerd te zijn. Ik kan mijn excuses aanbieden voor de informatie die fout is gebleken, maar ik kan niet – tenminste niet oprecht – zeggen dat het me spijt dat Saddam is afgezet. De wereld is een betere plek met Saddam in de gevangenis."

Blair zei er begrip voor te hebben dat het land verdeeld is geraakt over Irak. "Beoordelingen zijn niet hetzelfde als feiten. Instinct is geen wetenschap. Ik ben net als elk mens feilbaar en evengoed in staat het bij het verkeerde eind te hebben. Maar ik weet waarin ik geloof. Irak was vóór maart 2003 geen veilige plek." [...]

ANP

Zalm: geen excuses voor ingrijpen Irak

29 september 2004

DEN HAAG (ANP) - Nederland maakt niet net als de Britse premier Blair excuses voor de onjuiste informatie op basis waarvan besloten is Irak binnen te vallen. Dinsdag maakte Blair excuses. Vice-premier Zalm is dat zeker niet van plan, zo maakte hij woensdag duidelijk tijdens de algemene beschouwingen.

„Ik maak mijn excuses voor de informatie die onjuist is gebleken“, zei Blair op een partijbijeenkomst in Brighton. Amerikaanse en Britse inlichtingendiensten gaven informatie over de aanwezigheid van massavernietigingswapens in Irak.

Zalm benadrukte dat voor Nederland het schenden door Irak van VN-resoluties over het toelaten van wapencontroleurs de belangrijkste reden was het militaire ingrijpen politiek te steunen. Ons land beschikte over te weinig eigen bronnen om de gegevens van de internationale inlichtingendiensten te controleren, aldus Zalm.

Overigens maakte Blair duidelijk geen spijt te hebben van het omver werpen van het Iraakse regime onder leiding van Saddam Hussein. Zalm zei woensdag dat het Blair „past“ om wel excuses te maken voor de onjuiste informatie.

Provinciale Zeeuwsche Courant

Israël heeft volgens IAEA kernwapens

van onze redactie buitenland – 2 oktober 2004

LONDEN - Israël heeft een kernwapenprogramma. Dit heeft het hoofd van het internationaal atoomagentschap IAEA, Mohamed el Baradei, bekend gemaakt. Hoeveel kernwapens het land feitelijk heeft zei hij niet te weten.

El Baradei kwam met zijn opmerkingen in een interview bij de BBC. Israël zelf heeft nooit informatie over dit onderwerp willen geven.

De IAEA-topman zei dat premier Sharon hem heeft beloofd dat Israël het eigen programma wil afbouwen in het kader van een overeenkomst om het Midden Oosten tot een kernwapenvrije zone te maken.

Volgens El Baradei zullen twee tot drie Arabische landen in de toekomst kernwapens kunnen bezitten, als er geen maatregelen worden genomen. Welke landen dat zijn, gaf hij niet aan. Wel sloot hij Syrië uit. Hij wees er verder op dat er Arabische landen zijn die chemische en biologische wapens hebben, en die mede vanwege de nucleaire dreiging van Israël weigeren internationale overeenkomsten terzake te tekenen.

El Baradei ontkende dat Iran uranium verrijkt. Faciliteiten daarvoor heeft het land wel maar die liggen stil. Er is ook geen bewijs dat het land een kernwapenprogramma heeft lopen. De IAEA-topman riep Iran wel op niet met verrijking van uranium te beginnen.

In de wereld zijn vijftien landen in staat uranium te verrijken, zo gaf El Baradei te kennen. Met die kennis kunnen ze binnen een jaar een kernbom maken. De IAEA-topman uitte kritiek op Zuid Korea. Dat land gaf onlangs toe twee geheime nucleaire experimenten te hebben gehouden. El Baradei zei niet te geloven dat het daarbij slechts om simpele eenmalige experimenten ging.

Haagsche Courant

Topman atoomagentschap: Israël heeft kernwapens

2 oktober 2004

DEN HAAG - Israël heeft een kernwapenprogramma. Dit heeft het hoofd van het internationaal atoomagentschap IAEA, Mohamed el-Baradei, bekend gemaakt. Hoeveel kernwapens het land feitelijk heeft zei hij niet te weten.

El-Baradei zei dit in een interview bij de BBC. Israël zelf heeft nooit informatie over het kernwapenprogramma willen geven.

De IAEA-topman zei dat premier Sharon hem heeft toegezegd dat Israël het programma wil afbouwen in het kader van een overeenkomst om het Midden-Oosten tot een kernwapenvrije zone te maken. Volgens El-Baradei zullen twee tot drie Arabische landen in de toekomst kernwapens bezitten, als er geen maatregelen worden genomen. Welke dat zijn, gaf hij niet aan. Wel sloot hij Syrië uit. In dat land zijn geen nucleaire activiteiten, aldus El-Baradei. Hij wees er verder op dat er Arabische landen zijn die chemische en biologische wapens hebben, en die mede vanwege de nucleaire dreiging van Israël weigeren internationale overeenkomsten terzake te tekenen. El-Baradei ontkende dat Iran uranium verrijkt. Faciliteiten daarvoor heeft het land, maar die liggen stil. Er is ook geen bewijs dat het land een kernwapenprogramma heeft. De IAEA-topman riep Iran wel op niet met verrijking te beginnen. Hij erkende dat het land de technologie niet nodig heeft voor energievoorziening.

In de wereld zijn vijftien landen in staat uranium te verrijken, aldus El-Baradei. Met die kennis kunnen ze binnen een jaar een kernbom maken. El-Baradei onthulde dat de man die Pakistan via spionage illegaal aan een atoombom hielp, dr. Kahn, gebruik maakte van meer dan 30 bedrijven in 30 verschillende landen.

De IAEA-topman uitte kritiek op Zuid-Korea. Dat land heeft onlangs toegegeven twee geheime nucleaire experimenten te hebben gehouden. Hij wees erop dat Noord Korea de zaak nu als excuus gebruikt om het eigen kernwapenprogramma verder te ontwikkelen.

De Gelderlander

'Bush wist van zwakke bewijzen'

4 oktober 2004

WASHINGTON - De Amerikaanse regering wist al begin 2001 dat er geen harde bewijzen waren voor een Iraaks nucleair programma. Desondanks waarschuwden onder anderen nationaal veiligheidsadviseur Condoleezza Rice en vice - president Cheney ervoor dat Irak al atoomwapens had of deze op korte termijn kon ontwikkelen.

Dat blijkt uit een uitgebreide analyse van het regeringsbeleid, die The New York Times zaterdagavond op zijn website publiceerde.

In de aanloop naar de inval van Irak hamerden president Bush en de zijnen erop dat het wapenarsenaal van het Arabische land een direct gevaar vormde.

Tot op de dag van vandaag zijn er evenwel geen massavernietigingswapens aangetroffen.

Een van de bewijzen die Washington aanvoerde voor een vermeend Iraaks nucleair programma was een onderschepte grote hoeveelheid aluminium buizen die Irak had laten verschepen via Hongkong. Zowel Rice als Cheney zei in 2002 dat deze buizen alleen maar onderdeel van nucleaire installaties konden zijn en dat daarmee was aangetoond dat Saddam Hussein werkte aan kernwapens.

Volgens The New York Times hadden adviseurs en wetenschappers bij inlichtingendiensten er een jaar eerder al op gewezen dat de buizen mogelijk ook voor andere, niet-nucleaire toepassingen bedoeld waren.

Een hoge regeringsfunctionaris zegt in de krant dat Rice ook wist 'van de verschillende opvattingen' over de buizen, maar dat ze deze twijfel nimmer publiek maakte.

Rice reageerde gisteren voor de Amerikaanse televisiezender NBC op het artikel in The New York Times. Ze zei dat bij de inlichtingendiensten in de maanden na 11 september 2001 wel degelijk de overtuiging leefde dat de buizen voor de productie van nucleaire wapens bestemd waren. Volgens de veiligheidsadviseur werd ze pas in een later stadium ingelicht over opvattingen binnen het ministerie van Energie, dat de buizen mogelijk voor andere doeleinden konden worden gebruikt.

De Democratische presidentskandidaat John Kerry greep het bericht in The New York Times direct aan om president Bush onderuit te halen. In een verklaring zei hij dat opnieuw is aangetoond dat Bush belangrijke informatie heeft achtergehouden en dat de Amerikaanse bevolking is misleid.

Brabants Dagblad

'VS wist het al in 2001: geen kernwapens in Irak'

4 oktober 2004

Maandag 4 oktober 2004 - Washington De Amerikaanse regering wist al begin 2001 dat er geen harde bewijzen waren voor een Iraaks nucleair programma. Desondanks beweerden onder anderen nationaal veiligheidsadviseur Rice en vice-president Cheney dat Irak al atoomwapens had of deze op korte termijn kon ontwikkelen.

Een en ander blijkt uit een uitgebreide analyse van het regeringsbeleid, die The New York Times zaterdagavond op zijn website publiceerde.

In de aanloop naar de inval van Irak hamerden president Bush en de zijnen erop dat het wapenarsenaal van Irak een direct gevaar vormde. Tot op de dag van vandaag zijn er evenwel geen massavernietigingswapens aangetroffen.

De Democratische presidentskandidaat Kerry greep het bericht in The New York Times direct aan om president Bush onderuit te halen. In een verklaring zei hij dat opnieuw is aangetoond dat Bush belangrijke informatie heeft achtergehouden en dat de Amerikaanse bevolking is misleid.

Buizen

Een van de bewijzen die Washington aanvoerde voor een vermeend Iraaks nucleair programma was een onderschepte grote hoeveelheid aluminium buizen die Irak had laten verschepen via Hongkong. Zowel Rice als Cheney zei in 2002 dat deze buizen alleen maar onderdeel van nucleaire installaties konden zijn en dat daarmee was aangetoond dat Saddam Hussein werkte aan kernwapens.

Volgens The New York Times hadden adviseurs en wetenschappers bij inlichtingendiensten er een jaar eerder al op gewezen dat de buizen mogelijk ook voor andere, niet-nucleaire toepassingen bedoeld waren.

Een hoge regeringsfunctionaris zegt tegenover de krant dat Rice ook wist 'van de verschillende opvattingen' over de buizen, maar dat ze deze twijfel nimmer publiek maakte.

Rice reageerde gisteren op het artikel in The New York Times. Ze zei dat bij de inlichtingendiensten in de maanden na 11 september 2001 wel degelijk de overtuiging leefde dat de buizen voor de productie van Iraakse nucleaire wapens bestemd waren.

Volgens de veiligheidsadviseur werd ze pas in een later stadium ingelicht over andere opvattingen omtrent de buizen binnen het ministerie van energie.

Haagsche Courant

'Bush wist van zwak bewijs tegen Irak'

4 oktober 2004

WASHINGTON - De Amerikaanse regering wist al begin 2001 dat er geen harde bewijzen waren voor een Iraaks nucleair programma. Desondanks waarschuwden onder anderen nationaal veiligheidsadviseur Condoleezza Rice en vice-president Cheney ervoor dat Irak al atoomwapens had of deze op korte termijn kon ontwikkelen.

Dat blijkt uit een uitgebreide analyse van het regeringsbeleid, die The New York Times zaterdagavond op zijn website publiceerde.

In de aanloop naar de inval van Irak hamerden president Bush en de zijnen erop dat het wapenarsenaal van het Arabische land een direct gevaar vormde.

Tot op de dag van vandaag zijn er evenwel geen massavernietigingswapens aangetroffen.

Buizen

Een van de bewijzen die Washington aanvoerde voor een vermeend Iraaks nucleair programma was een onderschepte grote hoeveelheid aluminium buizen die Irak had laten vershippen via Hongkong.

Zowel Rice als Cheney zei in 2002 dat deze buizen alleen maar onderdeel van nucleaire installaties konden zijn en dat daarmee was aangetoond dat Saddam Hussein werkte aan kernwapens.

Volgens The New York Times hadden adviseurs en wetenschappers bij inlichtingendiensten er een jaar eerder al op gewezen dat de buizen mogelijk ook voor andere, niet-nucleaire toepassingen bedoeld waren.

Een hoge regeringsfunctionaris zegt in de krant dat Rice ook wist 'van de verschillende opvattingen' over de buizen, maar dat ze deze twijfel nimmer publiek maakte.

Rice reageerde gisteren voor de Amerikaanse televisiezender NBC op het artikel in The New York Times. Ze zei dat bij de inlichtingendiensten in de maanden na 11 september 2001 wel degelijk de overtuiging leefde dat de buizen voor de productie van nucleaire wapens bestemd waren.

Volgens de veiligheidsadviseur werd ze pas in een later stadium ingelicht over opvattingen binnen het ministerie van Energie, dat de buizen mogelijk voor andere doeleinden konden worden gebruikt.

De Democratische presidentskandidaat John Kerry greep het bericht in The New York Times direct aan om naar president Bush uit te halen. In een verklaring zei Kerry dat opnieuw is aangetoond dat president Bush en zijn regering belangrijke informatie heeft achtergehouden en dat de Amerikaanse bevolking dus is misleid om de aanval op Irak te rechtvaardigen.

Provinciale Zeeuwsche Courant

Commissie pleit voor radicale herziening van defensie Japan

door Peter van Nuijsenburg – 5 oktober 2004

TOKIO - Japan moet een 'normaal' land worden, dat internationaal de rol kan spelen die hoort bij de positie van een economische grootmacht.

Dat is min of meer de strekking van een rapport dat gisteren door een commissie van deskundigen aan de Japanse premier Junichiro Koizumi is aangeboden. De opstellers bepleiten een drastische herziening van het Japanse defensiebeleid en daarmee een einde aan de terughoudendheid die sinds het einde van WO II het fundament is van de buitenlandse politiek.

Of de regering de aanbevelingen onveranderd zal overnemen, valt nog niet te voorspellen, maar wel staat vast dat het rapport voldoende stof bevat voor verhitte discussies en protesten uit met name China en Korea. Centraal staat daarbij de vraag of de aanbevelingen in strijd zijn - zo niet naar de letter, dan wel naar de geest - met de 'pacifistische' grondwet van Japan. Die grondwet is een dictaat van de Amerikaanse bezetter, die na de capitulatie het Japanse militarisme voorgoed wilde uitbannen. De macht van het leger werd aan banden gelegd, zijn rol moest beperkt blijven tot het verdedigen van het Japanse grondgebied.

Raketten

Het is niet moeilijk om de in dit opzicht meest omstreden aanbeveling te selecteren. De commissie raadt de regering aan te overwegen of ze de 'capaciteit moet ontwikkelen om raketbases aan te vallen als het geen andere mogelijkheden heeft om zich tegen een raketaanval te verdedigen'.

Maar voor deze stap genomen wordt, moet Japan wel eerst onderzoeken of ze in samenwerking met de VS een effectief anti-raketsysteem kan opbouwen en of het afschrikwekkende vermogen van de grote Amerikaanse troepenmacht in Japan voldoende is om een tegenstander van drieste avonturen te weerhouden.

De formulering is omzichtig, maar de bedoeling zal de voornaamste geadresseerde, Noord-Korea, niet ontgaan. In 1998 lanceerde het regime in Pyongyang een raket die ongestoord door het Japanse luchtruim zoefde, alvorens in zee te verdwijnen.

Dat was een schok die nog altijd nabeeft. Tokio bleek weerloos tegen een aanval van een bewind, dat even onvoorspelbaar als onbetrouwbaar is en Japan met een groot aantal Rondongraketten onder schot houdt. Dat gat in de verdediging moet hoognodig gedicht worden.

Japan zal dit ongetwijfeld als een puur defensieve maatregel beschouwen, maar het is de vraag of het Noord- en Zuid- Korea en China daarvan kan overtuigen. Zij waren in het verleden de grootste slachtoffers van het Japanse militarisme en het vertrouwen in de oprechtheid van Tokio's intenties is nog altijd flinterdun. De commissie hoopt hen gerust te stellen met de mededeling dat Japan geen kernwapens zal ontwikkelen.

Binnenland

Een andere aanbeveling is vooral omstreken in het binnenland. De commissie wil dat Japanse troepen volwaardig kunnen meedoen aan vredesoperaties van de VN. Ze moeten daartoe beter bewapend worden en het recht krijgen deze wapens ook te gebruiken. Japanse militairen zijn nu uitgerust met lichte wapens die ze alleen ter zelfverdediging mogen gebruiken. In de praktijk betekent dit dat ze afhankelijk zijn van de bescherming door bondgenoten.

De Stentor

Iran begonnen met opwerken uranium

6 oktober 2004

WENEN (ANP) - Iran is een week geleden onder toezicht van de atoomwaakhond van de Verenigde Naties begonnen met het opwerken van uranium. Het land wil het zo gereedmaken voor verrijking, een proces dat kan worden gebruikt voor het maken van materiaal voor een atoombom.

Dat heeft een diplomaat vandaag tegen het persbureau Reuters gezegd. „Het gebeurt onder het waakzame oog van het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA)", zei de diplomaat. Het IAEA heeft camera's geïnstalleerd in de nucleaire faciliteit in Isfahan om toezicht te houden op de productie van uraniumhexafluoride. Dat is het 'voedsel' voor de centrifuges die gebruikt worden voor het verrijken van uranium.

Nucleaire wapens

Volgens de Verenigde Staten probeert de islamitische republiek in het geniep nucleaire wapens te ontwikkelen. Maar de Iraanse president Mohammed Khatami heeft eerder gezegd dat zijn land niet zal toegeven aan internationale druk om het programma te stoppen. Teheran gaat door met wat Khatami een vreedzaam nucleair energieprogramma noemde.

Een woordvoester van het IAEA bevestigde dat de opwerking van het uranium onder IAEA-toezicht gebeurt. Het is niet duidelijk hoeveel uraniumhexafluoride Teheran tot nu toe heeft geproduceerd. In Isfahan wil Iran in totaal 37 ton 'yellowcake' uranium opwerken. Volgens deskundigen kan het verrijkt worden tot voldoende materiaal geschikt voor vijf kernbommen.

Het bestuur van het IAEA nam vorige maand een resolutie aan waarin geëist wordt dat Iran al zijn activiteiten inzake uraniumverrijking stopt. Het land heeft tot eind volgende maand om hieraan te voldoen. Houdt Iran zich niet aan de resolutie dan overweegt het IAEA „verdere stappen". Mogelijk wordt de kwestie dan doorverwezen naar de Veiligheidsraad.

ANP

CIA-adviseur: Geen massavernietigingswapens Irak

6 oktober 2004

WILKES-BARRE (ANP) - Een adviseur van de inlichtingendienst CIA getuigde woensdag voor de senaatscommissie voor de strijdkrachten dat Irak geen voorraden massavernietigingswapens bezat. De Amerikaanse president George Bush verdedigde woensdag opnieuw zijn besluit om Irak aan te vallen.

Volgens Bush was het na de aanslagen in september 2001 bittere noodzaak voor de Verenigde Staten om mogelijke bronnen te zoeken waar terroristen massavernietigingswapens zouden kunnen verwerven. „We moesten alle plekken waar terroristen zulke wapens konden krijgen, goed onderzoeken. Een regime sprong eruit, de dictatuur van Saddam Hussein", aldus de president.

Hij memoreerde aan het verleden van Saddam Hussein en diens gebruik van massavernietigingswapens in de jaren tachtig. „Er was een reëel risico dat Saddam Hussein wapens, materialen of informatie zou doorspelen aan

terroristische netwerken. In de wereld na '11 september' konden we ons niet veroorloven dat risico te nemen", zei Bush.

Geen wapens

Volgens CIA-adviseur Charles Duelfer beschikte Irak voor de oorlog helemaal niet over nucleaire, chemische of bacteriologische wapens. Dagblad The Washington Post schreef woensdag, op gezag van bronnen die bekend waren met de getuigenis van Duelfer, dat Irak voor de oorlog niet in staat was massavernietigingswapens te produceren.

De vermeende aanwezigheid van massavernietigingswapens, of in ieder geval de ambitie van het regime-Hussein om ze te produceren, was het belangrijkste argument van de Amerikaanse regering om Irak aan te vallen. Ruim anderhalf jaar na de invasie is echter nog geen enkel spoor gevonden van verboden wapens of van de veronderstelde geheime laboratoria en fabrieken.

Provinciale Zeeuwsche Courant

Iran vergroot bereik van raket

van onze redactie buitenland – 6 oktober 2004

TEHERAN - Iran beschikt over raketten met een reikwijdte van 2000 kilometer. Dat maakte de voormalig president Akbar Hashemi Rafsanjani gisteren bekend, meldde het Iraanse persbureau IRNA.

„Vandaag de dag hebben we de kracht om onze raketten 2000 kilometer ver te schieten“, aldus de nog immer machtige oud-president op een conferentie over de ruimte en over veiligheid. Het zou volgens nog onbevestigde berichten gaan om een aangepaste versie van de Shahab-3 raket.

Internationaal is er veel bezorgdheid over het raketprogramma van de islamitische republiek. Iran zegt dat de wapens uitsluitend zijn bestemd voor defensieve doeleinden.

Nucleair

Een ander punt van ongerustheid is het nucleair programma van Teheran. Washington beschuldigt het Iraanse regime ervan te werken aan een atoomwapen, maar Iran zegt de kerncentrales te willen gebruiken voor stroomopwekking. De nucleaire waakhond van de VN heeft Iran tot eind november de tijd gegeven om opheldering te verschaffen over zijn atoomprogramma.

In augustus liet de Iraanse regering weten een test te hebben gedaan met een nieuwe versie van de Shahab-3. Het oude type van deze raket had al een bereik van tussen de 1300 en 1700 kilometer. Daarmee lag aartsvijand Israël binnen het bereik van de Iraanse raketten.

„Met deze ballistische macht kunnen we vandaag onafhankelijk satellieten lanceren“, zei Rafsanjani. Iran liet eerder weten volgend jaar een satelliet de ruimte in te willen schieten die gebruikt zal worden voor onder meer het zoeken naar grondstoffen en voor communicatie.

Tijdens een militaire parade vorige maand toonde Iran zijn ballistische raketten. Over de wapens lagen spandoeken met teksten die beloofden 'Amerika te vernietigen' en 'Israël van de kaart te vegen'. De islamitische republiek erkent het bestaan van Israël niet.

De joodse staat is zeer bezorgd over Irans wapenprogramma. Dat leidde eerder tot speculaties dat Israël mogelijk een preventieve aanval op Irans nucleaire installaties overweegt. Premier Sharon liet echter onlangs doorschemeren voorlopig nog niet aan zo'n operatie te denken.

BN/De Stem / De Gelderlander

Rumsfeld: fout begrepen over uitspraak Irak

6 oktober 2004

WASHINGTON – De Amerikaanse minister van Defensie Rumsfeld zegt dat hij verkeerd is begrepen toen hij maandag uitspraken deed over banden tussen de opgepakte oud-president van Irak, Saddam Hussein, en de leider van het terreurnetwerk Al-Qaida, Osama bin Laden.

Hij zei toen tijdens een bijeenkomst van de denktank Council on Foreign Relations dat hij geen 'harde bewijzen' had gezien voor een dergelijke relatie.

In een verklaring die gisteren op de website van het Pentagon is geplaatst, zegt de minister dat hij 'sinds september 2002 heeft gezegd dat er banden zijn tussen Al-Qaida en Irak'. Op de website somt Rumsfeld aanwijzingen op voor banden tussen Al-Qaida en Irak ten tijde van Saddam, inclusief wat de CIA omschreef als 'geloofwaar-

dig bewijs' dat leiders van Al-Qaida contacten hadden gezocht in Irak die zouden kunnen helpen bij het verkrijgen van massavernietigingswapens.

Een mogelijke band tussen het regime van Saddam Hussein en het netwerk van Osama bin Laden was een van de rechtvaardigingen van de regering-Bush voor de invasie in Irak in maart 2003. Rumsfeld zei maandag in New York op een vraag over een vermeende verbinding tussen Saddam Hussein en Al-Qaida: „Naar mijn wetenschap heb ik geen enkel sterk, overtuigend bewijs gezien dat deze twee met elkaar verbindt.“ De minister zei verder dat de informatie over vermeende massavernietigingswapens in Irak niet klopte. „Ik ben niet in de positie om te zeggen waarom de informatie niet bleek te kloppen, maar de wereld is veel beter af met Saddam Hussein in de gevangenis“, zei hij. [...]

RADIO EN TV

Twee Vandaag

Interview met President Musharraf van Pakistan

28 september 2004

[...] Voice-over: Nederland en Pakistan, de relatie is lang niet altijd innig geweest. De Pakistaanse atoomgeleerde A.Q. Khan misbruikt zijn in de jaren '70 in Nederland bij Urenco opgedane kennis om een atoombom te ontwikkelen. De Nederlandse regering reageert woedend. En dit jaar blijkt bovendien dat diezelfde Khan ook nog eens handelt in nucleaire kennis en nucleaire onderdelen met Iran en Noord-Korea. Weet Musharraf dus wel wat Khan precies uitspookt?

Musharraf: We are pretty sure, reasonably sure, that we have extracted all information from him and we have shared it with all concerned.

Interviewer: Why did you never bring Mr. Khan to court?

Musharraf: Well, it was one of the most sensitive subjects that I have ever dealt with actually. He's a hero in Pakistan. He has been accepted as the hero of Pakistan who gave us the security of our strategic capability. This is on one side. On the other was this act of proliferation that he did. In the initial stages, may I tell you that the population, that the masses of Pakistan didn't even believe that he has done that. They refused to listen to anything that he could have done. He was based at such a pedestal in eye of high esteem that nobody could imagine that, nobody accepted even to believe that he has done something wrong. It was such a sensitive issue.

Voice-over: Pakistan telt in de wereldpolitiek nu helemaal mee. Niet alleen vanwege de jacht op Osama Bin Laden, maar ook omdat het land de zevende atoommacht op aarde is.

Interview: Pakistan modernising it's nuclear program ...

Musharraf: Why is it modernising?

Interviewer: Yes, improving and extending it. You have already nuclear weapons.

Musharraf: It is the threat. Again, everything that Pakistan has, all our force levels, is based on a threat. The threat is evaluated and we see our response. Our response is then quantified, based on the threat. It is a quantified response, we quantify it, and that is the level that we want to maintain.

Interviewer: But you can also think that maybe it's better now to stay 'till the same level as it is already.

Musharraf: Yes, we have certain quantified levels in our own mind. When we attain that, we would decide to stop.

Interviewer: You are very proud of your nuclear program. Pakistan, I understood.

Musharraf: Frankly, yes. Yes, indeed.

Interviewer: Why?

Musharraf: We are a proud nation. And I said, please don't compare Pakistan environment with your own environment.

Interviewer: We don't have nuclear weapons.

Musharraf: Yes, you don't. But you don't need it, because there's no threat. Nobody is attacking you. If somebody was challenging your existence, I would like to ask you what would you like to have then? Would you like to succom and give up your existence or would you like to fight? We are a very proud nation. We have our honour and dignity to guard. We will fight to the end if somebody threatens our existence.

(Beelden van bezoek Musharraf)

Demonstrant met masker: No nuclear weapons for Pakistan. No nuclear weapons for anybody. A nuclear-free world! And justice must be done, if nuclear information is smuggled.

Interviewer: You didn't sign the Non Proliferation Treaty of the UN.

Musharraf: Nobody has to sign it. Even the United States is against it. Why should Pakistan sign it?

Interviewer: But is it not a good idea to sign it?

Musharraf: Others have nuclear assest. So, if they are not signing, why should Pakistan sign it?

Interviewer: Pakistan can give the good example to the world.

Musharraf: Well, again, again I will say these are statements. You have to understand Pakistan's threatened environment. And then talk about what we'll have to do. Pakistan maybe is a country which has the highest threat level. So, why should Pakistan appease. We have to protect ourselves against the world and then only will we think of anything else. [...]

II. COMMENTAAR BIJ BERICHTGEVING OVER KERNWAPENGERELATEERDE ZAKEN IN DE NEDERLANDSE PERS

15 september – 7 oktober 2004

Iran

Veel aandacht in de media van de afgelopen weken gaat uit naar Iran, waarvan het nucleaire programma uitgebreid aan de orde was tijdens de vergaderingen van de IAEA. Trouw schrijft op 15 september in het artikel ‘Verrijking uranium door Iran wekt wantrouwen’:

‘Iran is weer begonnen met de verrijking van uranium, ondanks afspraken met het internationaal atoomagentschap IAEA dat voorlopig niet te doen.’

Iran beloofde eind vorig jaar inderdaad, na een eerder afspraak met Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk, op vrijwillige basis uraniumverrijking voorlopig op te schorten, daarbij werd echter geen tijdsperiode genoemd. Bovendien had Iran op 15 september naar eigen zeggen het verrijken zelf nog niet hervat, wel werd aangekondigd dat dit op korte termijn (enkele maanden) zou gaan gebeuren.

Henk Müller schreef in de Volkskrant van 15 september in het artikel ‘Ayatollah sust: islam verbiedt kernbom’:

‘Voor de regering-Bush was de angst dat Saddam Hussein massavernietigingswapens in handen zou krijgen een van de voornaamste redenen Irak binnen te vallen. Het idee dat de Iraanse ayatollahs straks atoomwapens kunnen inzetten, is voor de VS al even onacceptabel.’

Met alles wat inmiddels naar buiten gekomen is over de inlichtingen over Iraakse massavernietigingswapens en het feit dat er nog altijd niets gevonden is wat op het bestaan van zulke wapens wijst, kan toch moeilijk worden volgehouden dat angst hiervoor een van de werkelijke redenen was om Irak binnen te vallen. Het is dan ook niet voor niets dat het blad Defense News op 20 september meldde dat de Europese Unie alleen harde bewijzen van het IAEA dat Iran kernwapens ontwikkelt zal accepteren als basis voor maatregelen door de Veiligheidsraad en geen genoegen zal nemen met beweringen vanuit de Verenigde Staten. Een official van de IAEA zei: “The IAEA has been telling the United States for over a year that there is no evidence against Iran, but the Americans do not want to listen.”

Verderop in het artikel van Müller staat:

‘Maar ook Europa begint zijn geduld te verliezen met Iran, dat vorige week moest toegeven wat een IAEA-rapport aan het licht bracht: het is van plan meer dan veertig ton ruwe uranium om te zetten in uraniumhexafluoride, de grondstof die wordt gebruikt bij de verrijking van uranium door middel van centrifugering. Dat kan voor de productie van kernwapens worden gebruikt.’

Het klopt dat verrijkt uranium voor kernwapenproductie kan worden gebruikt, maar het zou correct geweest zijn ook te vermelden dat het daarnaast ook gebruikt kan worden voor de productie van kernenergie.

Tenslotte staat in het zelfde artikel nog:

‘Sommige Israëlitische militairen spreken al openlijk van de noodzaak van ‘preventief ingrijpen’ voordat Iran de ‘Grote Satan’ (de VS) en de ‘Kleine Satan’ (Israël) kan bedreigen, of kernwapens aan terreurbewegingen als Hezbollah kan leveren.’

Behalve dat er zoals al gezegd geen enkel bewijs is dat Iran daadwerkelijk bezig is met het ontwikkelen van kernwapens, zou het correct zijn geweest te vermelden dat Israël zelf over kernwapens beschikt, iets wat wel is bewezen, en, in tegenstelling tot Iran, geen ondertekenaar van het Non-Proliferatie Verdrag (NPV) is.

In het NRC Handelsblad van 16 september schreef Karel Knip in het overigens genuanceerde artikel ‘Duurzaam wantrouwen jegens Iran’:

‘In de omgeving van sommige gascentrifuges werden sporen gevonden van uranium dat verder was verrijkt dan gangbaar in een civiel programma. En opeens doken blauwdrukken, en later zelfs onderdelen, op van centrifuges die veel geavanceerder waren dan de ouderwetse P-1 centrifuges die in de oktoberverklaring waren genoemd. Het werd duidelijk dat deze door de kring rond de Pakistaanse atoomgeleerde A.Q. Khan geleverd waren. Khan had ook geleverd aan Libië en dat had er een militair programma mee ingericht.’

Interessante informatie hierbij is dat de technologische kennis voor deze centrifuges door Khan voornamelijk werd opgedaan bij de uraniumverrijkingsfabriek Urenco in het Nederlandse Almelo. In de jaren '70 vertrok Khan met deze kennis naar Pakistan, waar het ondermeer de basis vormde voor de ontwikkeling van de Pakistaanse atoombom.

In de Volkskrant van 17 september staat in het artikel ‘VS: Iran test weer, maar IAEA zwijgt’:

'Amerikaanse en Europese onderhandelaars bij het IAEA willen Iran berispen, omdat het land zich tegen de afspraken in bezighoudt met het verrijken van uranium.'

De onderhandelaars willen dat Teheran de vermoedens ontzenuwd als dat Iran bezig is met de ontwikkeling van atoomwapens. De VS willen, met Europese steun, de kwestie-Iran voor de VN-Veilighedsraad brengen als Iran niet stopt met het verrijken van uranium.'

Zoals al eerder vermeld is dit een onvolledige weergave van zaken. Iran beloofde eind 2003 op vrijwillige basis voorlopig geen uranium te verrijken, maar daarbij werd geen tijdsperiode genoemd. Bovendien is het onder het NPV niet verboden uranium te verrijken.

Daarnaast past er, blijkens het al eerder genoemde artikel in Defense News van 20 september en andere berichtgeving, enige nuancering bij de Europese steun aan de VS. Ook heeft de IAEA meerdere malen gezegd dat, hoewel ook niet met zekerheid gezegd kan worden dat Iran geen kernwapenprogramma heeft, er geen enkel bewijs is dat er wel van zo'n programma sprake is.

Het artikel 'WAT bewijzen satellietfoto's over Iran?' in Trouw van 17 september wordt gelukkig de volgende dag in dezelfde krant in het artikel 'IAEA ziet geen nucleaire activiteit op locatie Iran' al genuanceerd. In tegenstelling tot wat de Verenigde Staten daarover beweren, is er volgens de IAEA geen enkele aanwijzing dat het bij het Parchin-complex in Iran om nucleaire activiteiten gaat. Ook blijkt dat Iran volgens eigen zeggen wel degelijk medewerking wil verlenen aan een bezoek van de IAEA aan Parchin, maar een verzoek hiertoe is, in tegenstelling tot wat in het artikel van 17 september werd beweerd, nog niet uitgegaan.

De Telegraaf van 20 september gaat in het korte bericht 'Iran gaat door met het verrijken van uranium' wel heel kort door de bocht als gesteld wordt:

'Gevreesd wordt dat Iran kernwapens wil fabriceren.'

Daarbij wordt volledig voorbij gegaan aan diverse uitspraken van de IAEA, waaruit duidelijk wordt dat er geen enkel bewijs bestaat voor een mogelijk Iraans kernwapenprogramma. Zoals in het artikel 'Teheran botst hard met atoomagentschap' in de Volkskrant van dezelfde dag bijvoorbeeld wel te lezen staat, heeft het hoofd van de IAEA ElBaradei verklaart dat hij er niet van overtuigd is dat Iran een bedreiging vormt. De oproep om uraniumverrijking voorlopig te stoppen is er slechts op gericht volledige duidelijkheid te krijgen dat Iran inderdaad alleen nucleaire activiteiten voor vreedzame doeleinden ontplooit.

In het artikel 'Israël wapent zich tegen Iran', in de Telegraaf van 22 september, staat:

'Iran staat onder grote internationale druk om te stoppen met plannen tot het verrijken van uranium. Verrijkt uranium wordt gebruikt bij de fabricatie van atoombommen.'

Het klopt dat verrijkt uranium voor kernwapenproductie kan worden gebruikt, maar het zou correct geweest zijn ook te vermelden dat het daarnaast ook gebruikt kan worden voor de productie van kernenergie. Hetzelfde geldt ook voor de artikelen 'Iran begint met proeven' in Trouw en 'Iran werkt verder aan kernprogram' in de Provinciale Zeeuwsche Courant van dezelfde dag, waarin eveneens alleen over verrijkt uranium als basis voor kernwapens gesproken wordt.

Daarnaast wordt ook in het artikel in de Telegraaf weer niet genoemd dat Israël zelf, bewezen, over kernwapens beschikt en bovendien geen ondertekenaar is van het Non Proliferatie Verdrag. Het zou juist geweest zijn dit wel te vermelden. Hetzelfde geldt voor de artikelen 'Iran negeert oproep VN en neemt proeven met uranium' in de Volkskrant en 'Slimme' bommen voor Israël' van Joop Meijers in het Algemeen Dagblad van dezelfde dag.

Dat laatste artikel gaat naast deze omissie bovendien de fout in, wanneer er staat:

'Een deel van de levering bestaat uit 500 zogeheten 'bunkerbusters', 1000 kilo wegende bommen waarmee onder meer Iraanse ondergrondse opslagplaatsen van nucleaire wapens kunnen worden opgeblazen.'

Het bestaan van ondergrondse opslagplaatsen van nucleaire wapens in Iran is namelijk op geen enkele wijze bewezen. Correcter is het dat er gespeculeerd wordt over een Israëlische aanval op Iraanse uraniumverrijkingsinstallaties, zoals verderop in het artikel genoemd wordt.

In het Parool van 22 september staat in het artikel 'Khatami: we gaan door met vreedzaam programma; VS, EU en Rusland tegen, Israël waarschuwt':

'In het Westen is de algemene opinie dat de Iraanse diplomatie tijd wil winnen om nucleaire wapens te ontwikkelen. Volgens een Amerikaanse schatting heeft het land daarvoor nog een tot vier jaar nodig. De VS hebben vorig jaar Irak bezet uit vrees voor Iraakse massavernietigingswapens.'

Met alles wat inmiddels naar buiten gekomen is over de inlichtingen over Iraakse massavernietigingswapens en het feit dat er nog altijd niets gevonden is wat op het bestaan van zulke wapens wijst, kan toch moeilijk worden volgehouden dat angst hiervoor een van de werkelijke redenen was om Irak binnen te vallen. De bewering dat er sprake is van een algemene opinie in het westen dat Iran kernwapens gaat ontwikkelen, wordt bovendien ondergraven door onder meer een bericht in het blad Defense News op 20 september waarin gemeld werd dat de Europese Unie alleen harde bewijzen van het IAEA dat Iran kernwapens ontwikkelt zal accepteren als basis voor maatregelen door de Veiligheidsraad en geen genoegen zal nemen met beweringen vanuit de Verenigde Staten. Een official van de IAEA zei: "The IAEA has been telling the United States for over a year that there is no evidence against Iran, but the Americans do not want to listen."

Ook in dit artikel ontbreekt bij het noemen van de bommenaankoop door Israël weer dat Israël zelf over kernwapens beschikt. Daarnaast wordt geschreven:

'In 1981 hebben Israëlische jachtbommenwerpers een Iraakse nucleaire reactor vernield, toen Saddam Hoessein dichtbij de vervaardiging van een atoombom was.'

Er bestaat geen enkel bewijs dat Irak op dat moment dicht bij de vervaardiging van een atoombom was. In januari 1981 had IAEA de bewuste reactor in Osiraq nog bezocht en gerapporteerd dat er geen aanwijzingen voor kernwapenproductie waren. De Israëlische aanval werd door de Veiligheidsraad veroordeeld als een daad van agressie en kon wereldwijd op veel kritiek rekenen.

In de Volkskrant van 28 september staat onder de titel 'Oorlogen voor idealen kunnen heel lang duren' een interview van Bert Lanting en Martin Sommer met Robert Cooper, de hoogste Europese ambtenaar van Buitenlandse Zaken. Daarin ondermeer:

'Het volgende probleem dient zich alweer aan in de vorm van Iran. De ayatollahs weigeren hun nucleaire programma te laten controleren. Hoe meer regeringen kernwapens hebben, hoe groter het risico. Als andere landen geloven dat Iran kernwapens gaat gebruiken, ontstaat een regionale wapenwedloop. Stel je voor, met Egypte en Saudi-Arabië, dan heb je kernwapens in het meest instabiele deel van de wereld.'

Het klopt dat er onduidelijkheid bestaat over aspecten van het Iraanse nucleaire programma, maar Iran staat controle in de vorm van inspecties door de IAEA vooralsnog echter wel degelijk toe. Daarnaast ontbreekt ook hier weer het feit dat er al kernwapens in het Midden-Oosten zijn, namelijk die van Israël.

Bert Stellweg schrijft in het, overigens behoorlijk tendentieuze, artikel 'Confrontatie VS-Iran komt steeds dichterbij' in het Algemeen Dagblad van 29 september:

'Iran streeft naar het bezit van kernwapens en sponsort terroristen. Precies dezelfde aantijgingen aan het adres van Irak waren voldoende reden voor een veldtocht.'

'De beschuldigingen tegen Teheran snijden meer hout. In tegenstelling tot wat destijds met Irak het geval was, staat vast dat Iran bezig is een nucleaire technologie te ontwikkelen die kan leiden tot het bezit van een atoombom.'

Op dit moment is er echter nog geen enkel bewijs dat Iran het bezit van kernwapens nastreeft, zoals ook de IAEA al meerdere malen heeft verklaard. Het klopt dat Iran bezig is technologie te ontwikkelen die, naast gebruik voor productie van kernenergie, ook voor het ontwikkelen van kernwapens kan worden gebruikt, maar deze technologie is ook in gebruik bij enige tientallen andere landen, waaronder bijvoorbeeld ook Nederland.

En verder in hetzelfde artikel:

'Nu beweert Iran dat zijn nucleaire activiteiten vreedzaam zijn. Waarom heeft het die activiteiten dan 18 jaar lang verzwegen. En waarvoor heeft het kernenergie nodig, als het al zo veel olie heeft? Het IAEA, de nucleaire waakhond van de VN, heeft Teheran een ultimatum gesteld. Als het voor 25 november niet alle twijfels heeft weggenomen over zijn nucleaire programma, wordt de kwestie doorspeeld naar de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, die Iran economische sancties kan opleggen.'

Wat er ook gezegd kan worden over de aanwezigheid van olie in Iran, het is een feit dat elk land het recht heeft zich bezig te houden met vreedzame nucleaire activiteiten. Sterker nog, het Non-Proliferatie Verdrag, waar Iran ondertekenaar van is, is juist bedoeld om naast het tegengaan van proliferatie van kernwapens vreedzame nucleaire activiteiten te stimuleren. Dat deze dubbele houding soms tot onduidelijke situaties kan leiden, en een her-

ziening van het verdrag misschien een logische keuze zou kunnen zijn, doet aan de strekking van de huidige tekst niets af.

De bewering dat de kwestie-Iran automatisch door de IAEA naar de Veiligheidsraad wordt doorverwezen wanneer er op 25 november geen volledige duidelijkheid over het nucleaire programma is, klopt niet. De Board of Governors van de IAEA kan inderdaad besluiten dit te doen, maar dat staat zeker nog niet vast.

In een tamelijk kritiekloos opgeschreven gesprek met Danny Yatom, oud-directeur van de Mossad, tekent Frans Peeters in het artikel 'Iraans en Syrisch gevaar' in het Parool van 2 oktober uit de mond van Yatom op:

'Het zijn juist die ayatollah's die nu proberen nu een arsenaal van onconventionele wapens op te bouwen.'

Vooralsnog is het echter onduidelijk of Iran kernwapens probeert te ontwikkelen. In ieder geval is er geen bewijs voor. Ook andere beweringen in dit stuk zijn louter gebaseerd op speculatie. Zo staat er bijvoorbeeld:

'The Sunday Times beweert dat Syrië ultracentrifuges heeft om uranium te verrijken. En dat president Assad een ruil heeft voorgesteld aan Iran: de Iraakse atoomgeleerden die na de Amerikaanse invasie naar Syrië zijn gevlucht, zouden naar Iran kunnen om dat land te helpen bij zijn pogingen een atoombom te construeren. In ruil daarvoor zou Syrië de Iraanse kennis van de bom krijgen.'

"Ik ken dat artikel niet, maar het zou me niet verbazen. Syrië streeft naar een 'strategisch evenwicht' met Israël. Met hun luchtmacht is dat nooit gelukt. Die is steeds inferieur geweest aan de Israëlische. Daarom hebben ze een vloot van raketten aangeschaft. Plus een erg effectief luchtafweersysteem. Dat zal ons nog veel hoofdpijn bezorgen."

Een paar dagen later wordt door ElBaradei, directeur-generaal van de IAEA, juist gezegd dat in de toekomst mogelijk enkele landen in het Midden-Oosten over kernwapens zullen kunnen beschikken, maar dat Syrië niet één van die landen is. Daarnaast sloot Syrië op 22 september een handelsakkoord met de EU, waarvoor expliciet vastgelegd is dat Syrië niet zal meewerken aan proliferatie van technologie voor het maken van kernwapens.

Tenslotte is het vreemd dat in het hele artikel met geen woord gerept wordt over de Israëlische kernwapens.

In de Metro van 7 oktober staat een heel kort artikeltje:

'Iran is een week geleden onder toezicht van het Internationaal Atoomenergie Agentschap begonnen met het opwerken van uranium, waarna het kan worden gebruikt voor een atoombom.'

Zo opgeschreven gaat dat wel heel kort door de bocht. Op z'n minst wordt de suggestie gewerkt dat Iran, onder het toezicht oog van de IAEA, bezig is met het ontwikkelen van een atoombom. Volgens Iran zelf is de weer gestarte uraniumverrijking enkel bedoeld voor vreedzame nucleaire activiteiten en vooralsnog zijn er geen bewijzen van het tegendeel, hoewel daar inderdaad twijfels over zijn. Dat de verrijking onder toezicht van het IAEA gebeurt, zou juist een garantie in kunnen houden dat er controle op de toepassing plaatsvindt. In het artikel 'Iran begonnen met opwerken uranium' in De Stentor van 6 oktober komen deze aspecten wel naar voren. Overigens klopt van dat artikel de kop niet, opwerking is iets heel anders dan verrijking.

Pakistan en nucleaire proliferatie

In veel media ook aandacht voor het bezoek van President Musharraf van Pakistan aan Nederland. In de meeste uitgebreidere artikelen wordt ook aandacht besteed aan het Pakistaanse kernwapenarsenaal en aan de dit jaar naar buiten gekomen proliferatie van nucleaire kennis en technologie die jarenlang vanuit Pakistan heeft plaatsgevonden, onder hoede van A.Q. Khan, die zijn kennis in de jaren '70 opdeed bij de uraniumverrijkingsfabriek Urenco in Almelo.

In een door Bertjan ter Braak en Hans Kuitert opgetekend interview met Musharraf in de Telegraaf van 27 september, staat hierover:

'Kans op een herhaling van dit spionagedrama acht Musharraf uitgesloten. Terwijl hij de hotelsuite al had verlaten, achtte hij het toch nodig om terug te keren en te bezweren dat de Pakistaanse nucleaire geheimen en installaties nu onder directe controle staan van de regering. Ten tijde van Khans activiteiten was het kernwapenprogramma alleen bekend aan een zeer selecte groep militaire leiders.'

Onduidelijkheid hierover is groot, maar veel deskundigen twijfelen ten eerste aan de bewering dat de Pakistaanse regering helemaal niet op de hoogte zou zijn geweest van de uitvoer van kernwapenkennis en –technologie.

In de artikelen 'Zalm feliciteert Musharraf met liquidatie van terrorist' in de Provinciale Zeeuwsche Courant van 28 september en 'Lof van Zalm voor moordaanslag' in het Eindhovens Dagblad van dezelfde dag, staat:

‘Op de vraag waarom Khan als straf slechts zijn excuses hoefde aan te bieden, zei Musharraf: „Deze man heeft ons land een slechte naam bezorgd en onze veiligheid in gevaar gebracht, maar in Pakistan is hij een held.“ Om er direct aan toe te voegen: „Niet helemaal zonder de hulp van uw land.“ Daarmee refererend aan Khans Nederlandse handlanger en studievriend.’

Dat Khan zijn kennis grotendeels opdeed bij Urenco in Almelo, en dat waarschuwingen over zijn activiteiten door de overheid in de wind geslagen werden, ontbreekt in dit artikel. Wel wordt terecht verwezen naar de activiteiten van een Nederlandse vriend van Khan, Henk S., die nog lang het vertrek van Khan naar Pakistan voor kernwapenproductie bedoelde onderdelen naar Pakistan bleef leveren. Op dit moment loopt voor enkele van deze leveranties nog een rechtszaak tegen hem.

In een interview met Twee Vandaag op 28 september beweert Musharraf:

‘Even the United States is against it [Non-Proliferatie Verdrag, red.]’

Dit klopt natuurlijk niet, de Verenigde Staten zijn partij bij dit verdrag en hebben zich er nooit tegen verklaard. Helaas laat de interviewer deze bewering passeren zonder hier verder op in te gaan.

Daarnaast is het opmerkelijk dat er, in datzelfde interview, niet aan Musharraf gevraagd wordt wat die dreiging dan inhoudt, wanneer hij er steeds op hamert dat Pakistan wel over kernwapens moet beschikken, en het arsenaal moet verbeteren en uitbreiden, vanwege de grote dreiging waaraan het land bloot staat.

NRC Handelsblad schrijft in het artikel ‘IAEA mag niet praten met Khan’ op 1 oktober:

‘De geleerde heeft nucleaire technologie aan landen als Libië, Iran en Noord-Korea verkocht, en zou de spil zijn in een internationale smokkelnetwerk.’

Ook in dit artikel ontbreekt het feit dat Khan zijn kennis grotendeels opdeed bij Urenco in Almelo.

Irak

In het ANP-bericht ‘Zalm: geen excuses voor ingrijpen Irak’ van 29 september staat:

‘Zalm benadrukte dat voor Nederland het schenden door Irak van VN-resoluties over het toelaten van wapencontroleurs de belangrijkste reden was het militaire ingrijpen politiek te steunen. Ons land beschikte over te weinig eigen bronnen om de gegevens van de internationale inlichtingendiensten te controleren, aldus Zalm.’

Deze uitspraken van minister Zalm zijn in flagrante tegenspraak met twee beweringen. In de eerste plaats verklaarde de Nederlandse regering voordat de oorlog tegen Irak begon dat alleen de aanwezigheid van massavernietigingswapens voldoende reden zou zijn om een oorlog te beginnen. Het niet-voldoen aan Veiligheidsraadsresoluties is een reden die pas later, toen bleek dat er geen massavernietigingswapens in Irak gevonden werden, naar voren werd gebracht.

Ten tweede is tot nu toe steeds door de regering volgehouden dat besluiten vooral waren gebaseerd op een eigenstandige analyse van de Nederlandse inlichtingendiensten, die daarvoor ook over voldoende bronnen zouden beschikken.

Amerikaans nucleair beleid

In het artikel ‘Bush en Kerry over Kyoto, stamcel en kernwapen’ in Trouw van 17 september staat:

‘De president heeft het oude Star Wars van zijn voorganger Reagan weer van stal gehaald en wil zo snel mogelijk een verdediging tegen ballistische raketten. Kerry wil dat ook wel, maar denkt dat de techniek daar op dit moment niet toe in staat is en onderzoek derhalve weggegooid geld.’

Dit gaat een beetje kort door de bocht, want Kerry heeft meermalen aangegeven voorstander te zijn van een raketverdedigingssysteem. Hij wil onderzoek ook doorzetten, maar ziet niets in een overhaast operationeel maken, zoals die door de regering-Bush wordt doorgevoerd.

De New York Times somt in een door het NRC Handelsblad (20 september) in de rubriek ‘Persstemmen over...’ overgenomen artikel een hele lijst van bedreigende ontwikkelingen rond kernwapens op. Hierbij wordt echter geheel voorbij gegaan aan de zorgelijke ontwikkelingen in het Amerikaanse kernwapenbeleid, zoals de ontwikkeling van nieuwe kernwapens (mini-nukes en bunker busters), waarvan de inzetbaarheid veel groter zal zijn dan de huidige ‘grotere’ kernwapens, en de verschuivingen in de nucleaire doctrine, waardoor veel sneller de inzet van kernwapens, ook in preemtieve zin, overwogen zal worden.

Uit hetzelfde artikel:

'In februari heeft hij [President Bush, red.] terecht opgeroepen tot striktere controle op de productie van splijtstof wat door verschillende landen wordt gebruikt om delen van een bom te produceren.'

Dit mag zo zijn, de Verenigde Staten hebben recentelijk aangegeven dat ze niets zien in het opnemen van verificatiemechanismen in het zogenaamde Fissile Material Cut-off Treaty (FMCT), dat sterk gesteund wordt door Nederland, maar waarvoor de onderhandelingen vastgelopen zijn. Zonder verificatiemechanismen blijft zo'n verdrag natuurlijk niet meer dan een intentieverklaring waarbij geen effectieve controle plaats kan vinden.

In hetzelfde artikel wordt ook geschreven:

'Er is nog maar weinig tijd om [Iran en Noord-Korea] ervan te weerhouden om het nucleaire pad te betreden.' en *'Iedereen met nucleaire ambities heeft nu geleerd de beginfase van een kernwapenprogramma te verhullen als onderdeel van een programma voor civiele kernenergie; een truc die Iran onlangs gebruikte.'*

Voor Noord-Korea geldt inderdaad dat het openlijk het bezit van kernwapens nastreeft, en mogelijk al over kernwapens beschikt. Voor Iran is dit echter niet het geval, zoals al eerder vermeld is er vooralsnog geen enkel bewijs dat Iran de ontwikkeling van kernwapens als doel heeft van de nucleaire activiteiten.

Verder staat in dit artikel ook nog:

'Het wapenbeheersingsakkoord dat Bush en president Poetin in 2002 hebben gesloten, bepaalt dat de meeste kernkoppen in 2012 ontmanteld moeten zijn, meer eerdere ontmantelingen zijn niet vereist.'

Dit klopt op zich, maar het is zelfs zo dat de bewuste kernkoppen in reserve geplaatst mogen worden, van waaruit ze binnen afzienbare tijd weer in actieve dienst genomen kunnen worden.

Kernwapens in Nederland

In het al eerder genoemde interview met President Musharraf van Pakistan in het tv-programma Twee Vandaag van 28 september zegt de interviewer:

'We don't have nuclear weapons.'

'We' slaat hierbij op Nederland. Hoewel het formeel gezien juist is dat Nederland geen kernwapens heeft, liggen er wel Amerikaanse kernwapens opgeslagen op de luchtmachtbasis Volkel in Noord-Brabant. Nederlandse F16-piloten worden opgeleid deze kernwapens te kunnen inzetten en bij inzet zullen ze dan ook aan Nederlandse piloten worden overgedragen. In die zin heeft Nederland wel degelijk ook de mogelijkheid over kernwapens te beschikken.